...НУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана.

...УРЯАД ҮНЭН

№ 78 (11676)

1968 оной апрелиин 2, вторник

сэн 2 мүнгэн

...й Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...АТАРНУУДАЙ ГАБЬЯАНУУД ШЭНЭ ...ИЛАЛТАНУУД ТЭЭШЭ ДУУДАНА

...Ю. А. Гагариние, В. С. Серегиние Улаан талмай дээрэ хүдөөлүүлгэ

...р баатарые алдаһан ...ой хохидол хизаарла...й орон мартын 30-да ...н агуухэ хүбүүнние, ...лон хүн зондо хүн... космонавт Юрий ...ашынь замда мордо... Агаарай-Сэрэгэй ...арта сокол лётчик ...нтой хахасаа.

...налал гашуудалай ...й Гагаринай, Влади...беые галдаһан үнэ...ай табигдаһан Совет ...ральна байшангай ...ай газаагуур шана...елоороо сугларанхай. ...дай дунда үгы гэжэ ...бэрхэтэй. Тэрэ хэлэн ...нэй сэдьхэ зүрхэндэ ...ана. Хэдэн олон ...үүшын космонавтын, ...лётчик Владимир Се... дэргэдэ мүнөөдэр ...энгеэр һанал болол...алэн олон мянган хүн ...радай, партиин үнэн ...түлшынхёо ёһолон ...а эндэ ерээ.

...беые шатааһан үнэ...ай табигдаһан табсан... бурхөөгдэнхэй. Ба...ра-улаан бүдүүлээр ...хай. Угаа олон ве... Тэдэнэй хэдэн зуу... республиканууһаа, ...Москвагай болон ...районуудһаа, пред...научно-шэнжэлэлгын ...аа табигдаһан бай...дидэлжэ байһанаа ...ай ажалшад элир... ВНР-һээ СССР-тэ ...ай Йожеф Сипка ...Республикын пра...обороныи министер...ээдэр венок табяа, ...Коммунис партиин ...иональна суглаан, ...Социалис Республи... гэжэ веногуудай ...нхэй.

...й, түрэл түрэлэй ...ууд, хариин оро...нуудай түлөөлэг... эрдэмтэд, гүрэнэй ...үндэлэлэй харуул...

...ына комиссиин гэ...иленко, Д. С. Полян...нов, В. В. Гришин, ...ий, А. А. Епишев, ...М. В. Келдыш, А. Г. ...С. Сииртюков гэгшэд ...аза жагсана.

...руу хүнүүдэй оролго ...аа һүүлшын минута...үрэлхидынь, дүтын...арынь үлөө.

...ай, Владимир Сере...лаһан үнэһэтэй ур...гашуудалай хүгжэ...Совет Армиин Цент...а гаргагдана. Тии...шэд Улаан талмай ...

...хэдэн олон мянган ...сожо байгаа. Тэдэ...ые мүнхын замда ...үйлсэнүүдтэ гара...

...шангай дэргэдэ хү... Коммунис партиин, ...ствын хүтэлбэри...гшэнэр урные томо ...рэ табяа. Хүдөөлүү...айе шэглэн саашаа

... Коммунис партиин ...сэхэ хүбүүдэй ду... олон хүндэлхын ту...ай дээрэ хэдэн олон ...лараа. Москвагай ...итын түлөөлэг...ебликануудай, го...ьнуудай, Байко... «Звездно» городо... ракетоносительнуу...най онгосонуудые ...гоор байгуулһан ...орнууд, инженер...д, культурын ажал... Армиин маршал..., офицернууд гра... дээрэ зогсожо

...г дипломатическа ...нуудые толгой... оронуудай посоль...атическа хүдэлмэ...нуудай дэргэдэхи ...байлсаа.

...аһаа нүгөө заха ...подразделенинүүд

... Мавзолейн дэргэ... һаһа барагшадай ...тай урнануудые ... дээрэһээ В. И. Ле... дэргэдэхи табсан

...Брежнев, Г. И. Воро-нов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, хүдөөлүүлгэ эмхидхэхэ талаар правительственна комиссиин гэшүүд, лётчик-космонавтнууд Мавзолейн Центральна трибуна дээрэ гараа.

Шаналал гашуудалай митинг эхилбэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь **А. П. Кириленко** үгэ хэлээ.

Гүнзэгы ехэ гашуудалтайгаар, тэхэрюулэгдэшэгүй гэзгэлдэ ороһоной мэдэрэлтэйгээр совет арад өөрынгөө эгээн лэ дуратай ба алдарта хүбүүдэй нэгые, дэлхэй дээрэхи түрүүшын лётчик-космонавт, коммунист, Советскэ Союзай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, полковник Юрий Алексеевич Гагариние һүүлшынь замда мордохуулжа байна гээд тэрэ хэлээ. Эрэлхэг зоригто дайшалхы лётчик, Советскэ Союзай Герой, коммунист, инженер-полковник Владимир Сергеевич Серегинтэй бидэнэр мүнөөдэр хахасажа байнабди.

Юрий Алексеевич Гагаринай нэрэ хүн түрэлтэнэй түүхэдэ хэтэдээ үлэхэл. Энэ нэрэ байгаалиин хүсэнүүдые шэнжэлэн мэдэхэ ба хазаарлаха ёрхэтэй замда түйлагдаһан томо түйлалтанүүдай түүхэдэ алтан үзэгүүдээр бэшэгдэнхэй, хүн түрэлтэнэй оюун ухаанай, эрэлхэг зоригой үүсхэл гаргалгын түгэлдэр хүсэтэй байһанай. Коммунис партиин ба совет арадай хэрэгтэ шэн зоригтойгоор алба хэлгын һүлдэ тэмдэг болоо. Замбуулинай хизааргүй уужам дайда руу танигдаагүй замаар Юрий Гагарин түрүүлжэ ниидээ, өөрынгөө эрэлхэг зоригто габьяагаар замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ үе сагые нээжэ үгөө гэжэ хэзээдэшье мартагдахагүй.

Юрий Гагариние бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы нютагуудта мэдэдэг, дэлхэйе революционно ёһоор шэнэдхэн байгуулгада эхи табиһан, мүнөөнэй социальна дэбжэлтые толгойлдог манай баатарлиг арадай эрхим түлөөлэгшэ гэжэ тэрэниие тоолодог байна.

Совет хүнэй бүхы эрхим шэнжые —арад ба партида, коммунизмын үзэл сурталда хизаарлашагүй үнэн сэхэ байлгые, эрэлхэг хатуу шанга зоригые Юрий Гагарин бэедээ шэнгээнхэй. Юрий Алексеевичтэй уулзаһан бүхы хүнүүд тэрэниие һайн зантай, анхаралтай нүхэр, дура татамаар нүлөөтэй хүн байгаа гэжэ мэдэдэг байгаа. Тэрэ хадаа ёһотойл партийна шэнжэтэй, ажалда дуратай, түбшэн даруу зантай. сэрэгэйнгээ уялгые һайнаар дүүргэдэг, социалис Эхэ орондоо өөрынгөө бүхы хүсэ шадал зорюулхаар бэлэн байдаг хүн һэн.

Одо мүшэнүүд тээшэ Юрий Алексеевич Гагаринай табиһан замаар шэнэ онгосонууд ниидэхэл. Байн байн хүн бусад планетэнүүдтэ ниидэжэ ошодог болохо. Зүгөөр замбуулинай замуудай хэршье холо хүрэжэ ошоошье һаань, замбуулинай дайдые шэнжэлэлгэдэ шэнэ ямаршье толотомо амжалтануудай түйлагдаашье һаань, Юрий Гагарин мүнөөнэй ба ерээдүйн үеын космонавтнуудта гайхамшагта зоригжуулхы жэшээ болохо үгэхэл.

Владимир Сергеевич Серегин Совет Эсэгэ оронойнмнай үнэн сэхэ хүбүүн байгаа гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Соведүүдэй ороной алдарта сокол байһан тэрэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай фронтнууд дээрэ фашизмда эсэргүүсэн эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдаа. Авиационно частиин командирай тушаалые даажа байхадаа, Владимир Сергеевич гайхамшагта шадабаритай байһанаа харуулаа.

Манай партиин Центральна Комитет, Советскэ правительство бүхы арадтай, манай хариин ханинартай хамта наһа бараһан баатарнууд тухайгаа гүнзэгы ехээр гашуудажа, Юрий Алексеевичэй, Владимир Сергеевичэй бүлынхидтэ, түрэлхидтэнь үнэн зүрхэнэй шаналал мэдүүлнэ гээд А. П. Кириленко хэлээ.

СССР-эй Наукануудай академиин президент **М. В. Келдыш** тэ үгэ үгтэбэ.

Гагаринай габьяа эрдэм наукада ехэ туһа нэмэри болохо үгөө, хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ үе сагые—замбуулинай дайда руу хүнэй ниидэлгын, планетэнүүдэй хоорондохи зам харилсаанай эхиие нээжэ үгөө. Энэ түүхэтэ габьяае эб найрамдалай ба дэбжэлтын хэрэгтэ совет арадай оруулһан шэнэ асари ехэ туһа нэмэри болоно гэжэ бүхы дэлхэй дээрэ сэхэнэгдэһэн байха юм.

Илалта түгэс замбуулинай ниидэлгэ хэһэнэйнгээ һүүлээр Юрий Алексеевич саашадаа оролдосотойгоор хүдэлмэрилжэ, шэнэ эрдэмые шамша сашагүйгөөр шудалдаг байгаа. Тэрэ замбуулинай шэнэ онгосонуудай экипажнуудые бэлэдхэлгэдэ хүсэлэл оролдолгоёо ехээр гаргаа, совет космонавтнуудай удаадахи ниидэлгэнүүдые бэелүүлгэдэ ехэ туһа нэмэри оруулаа. Замбуулинай техникые хүгжөөлгэдэ эрдэмтэдтэй, конструкторнуудтай, туршалгашадтай хамта өөрынгөө дүй дүршэлые тэрэ зорюулдаг байгаа.

Юрий Алексеевичтэй уулзаһан бүхы хүнүүд тэрэнэй образые—бодолтой, түбшэн даруу зантай совет хүниие, Эхэ оронойнгоо түлөө ямаршье ехэ габьяа гаргахаар бэлэн байдаг сусаршагүй зоригтой баатарые хэзээдэшье мартахагүйл. Тэрэнэй нэрэ социализмын үеын хүнэй зохёон байгуулхы оюун ухаанай ба эрэлхэг зоригой һүлдэ тэмдэг болоһо түүхэдэ хэтэдээ орохол.

Һүрдэшэгүй хатуу лётчик Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ баатарлиг габьяануудые гаргаһан Владимир Сергеевич Серегин совет космонавтнуудай бүлэтэй нягта холбоотой байһан юм. Ниидэлгын шадабарие нарижуулан һайжаруулгаарнь лётчик-космонавтнуудтай хэгдэлэг хүдэлмэридэ Владимир Сергеевич һүүлэй үедэ өөрынгөө бүхы эрдэм мэргэжэлые, дүй дүршэлые зорюулдаг байгаа.

Владимир Ильичэй нэрэмжэтэ заводой слесарь, Социалис Ажалай Герой **С. А. Антонов** трибунада гараба.

Юрий Гагарин Эхэ оронойнгоо инаг хүбүүн, агуухэ совет арадай омогоохол, һур һүлдэнь байһан юм. Үе сагай үнгэрхэдэшье, манай арад, бүхы хүн түрэлтэн түрүүшын космонавт, коммунист Юрий Гагаринай гайхамшаг баатаршалгые хэзээшье мартахагүй гэжэ нүхэр Антонов мэдүүлбэ.

Замбуулинай хизаар дайда худар анха түрүүн ниидэһэн алдарта баатар ниислэл хотын предприятинуудта хэзээ бүхэн хүндэтэй айлшаниинь болодог һэн. Эелдэр зулгы, даруу зантай, гайхамшаг зоримгой, һүбэлгэн бэрхэ хүн гэжэ тэрэниие мэдэлэг, дурладаг байгаабди. Ю. А. Гагаринай ажаябадалынь манай залуушуулда, бүхы совет хүнүүдтэ эрэлхэг зоригой, шэн габьяагай, дүлэтэ патриотизмын жэшээ, Коммунис партиин хэрэгтэ үнэн байлгын, Эхэ оронойнгоо алдар солын түлөө баатаршалга гаргахаар хододоо бэлэн байлгын жэшээ болодог байхал.

Тэрэнэй аятай энеэбхилые харахаа болёобди, тэрэнэй «ябаябди» гэжэ ходо хэлэдэг үгэ дуулахаа болёобди гэжэ этигэхэ бэрхэтэй байна. Тиигэбэшье совет космонавтнуудай алдар суута отряд улам ургаха, хани нүхэдэйнь, шабинарайнь жолоододог замбуулинай шэнэ онгосонууд замбуулиниие доботолгын замуудта дабшан гараха байха гэжэ этигэнэбди.

Манай заводой хүдэлмэришэд баатар космонавт Юрий Алексеевич Гагариние коллективэйнгээ хүндэтэ гэшүүдэй дансада хэтэ мүнхэдэнь оруулаа. Юрий Алексеевич бидэнтэй хамта нэгэ жагсаалдаар, илалтаһаа илалта тээшэ хододоо дабшаха байха гэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь **В. В. Гришин** шаналалай митинг дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, Коммунис партиин хүмүүжүүлһэн совет арадай—манай ороной баатар габьяата хүдэлмэришэн ангиин, бэлиг түгэс эрдэмтэдэй, инженернүүд болон технигүүдэй—баатарлиг хүсэн Юрий Гагаринай мүнхэ габьяа дотор бэелэнхэй гэжэ мэдүүлбэ.

Юрий Гагаринай түхэл шэнжэ дотор мүнөө сагай хүнэй эрхим шэнжэ тааралдан нэбтэрэнхэй. Эхэ орондоо, Коммунис партидаа, арад зондоо заха хизааргүй дуратай, үнэн байдаг ябадал, залан сэхэ заншал, граждан уялгадаа үнэн байдаг ушар, арюун һайхан сэдьхэл, сэхэ сэбэр, энэрхы зан—эдэ шанарнуудынь бүхы совет хүнүүдэй, дэлхэйн олон миллион ажалшадай гүн ехэ хүндэлэл талархалда хүртэһэн байна.

Коммунист Юрий Алексеевич Гагаринай нэрэ москвагайхидта түйлай дүтэ, хүндэтэй һанагдадаг гэжэ онсолон тэмдэглэбэ. Юрий Гагарин ниислэл хотын ажалшадай коллективүүдтэй, Москва хотын партийн организациин ажабайдалтай нягта холбоотой байһан. Дүлэтэ пропагандист Юрий Алексеевич олониитын дунда политическэ ехэ хүдэлмэри ябуулдаг һэн. Промышленна предприятинуудай, барилгануудай хүдэлмэришэдтэй, эрдэм-шэнжэлгын эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй урда ходо үгэ хэлэдэг, коммунис хүмүүжүүлгын хэрэгтэ туһалхын тула ехэ оролдолго гаргадаг байгаа.

Москвагайхид бүхы совет арадгаа хамта мүнөөдэр Юрий Алексеевич Гагариние, Владимир Сергеевич Серегиние үдэшэн хахасажа байхадаа, эдэ алдарта баатарнуудайнгаа усал гэмтэлдэ орожо наһа бараһандань гүн ехээр гашуудан шанална. Коммунистнууд Юрий Гагаринай, Владимир Серегиной ажаябадалайнь һаруул түнгалаг зам социалис Эхэ орондоо, Коммунис партиин хэрэгтэ заха хизааргүй үнэн сэхээр алба хэлгын зориг бадаруулагша жэшээ болохо, совет хүн бүхэниие зоригжуулдаг байхал гээд В. В. Гришин үгэеэ дүүргэбэ.

Сэрэгэй лётчик, подполковник **В. А. Абрамычев** үгэ хэлээ.

Һанал бодолоо өөрһоонь уудалан хэлэхээр, зүрхэ сэдьхэлэйнгээ шаналалые бүрин элирхэйлхээр үгэнүүдые олохонь бэрхэтэй минутанууд бии байдаг. Бидэнэр, сэрэгэй авиаторнууд, бүхы совет арадтаяа хамта эгээл тиимэ үетэй байнабди. Дэлхэй дээрэ анха түрүүн замбуулин худар ниидэһэн элитэ мэдээжэ лётчик-космонавт, Советскэ Союзай Герой Юрий Алексеевич Гагарин усал гэмтэлдэ орожо, эдир залуудаа, оюун бэлигэйнгээ түлэг дунда наһа бараба. Энээнтэй хамта сэрэгэй шэн зоригто лётчик, Коммунис партиин, совет арадай үнэн хүбүүн, Советскэ Союзай Герой Владимир Сергеевич Серегин наһа бараа гэжэ В. А. Абрамычев үгэеэ үргэлжэлүүлбэ. Энэмнай шэн габьяатай, эрэлхэг зоригтой совет сокол, бэлигтэй лётчик, командир байһан юм. Бүхы ажаябадалынь түрэл Эхэ орондоо баатарлигаар алба хэлгын эрхим жэшээ болодог байгаа. Лётчик-штурмовик Владимир Серегин Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ немец-фашис булимтараг-шадтай дайлалдаһан хэсүү шэрүүн байлдаанууд соогуур хоёр зуу шахуу дайшалхы ниидэлгэ хэжэ, айхые мэдэхэгүй эрэлхэг баатар байһанаа харуулаа һэн. Владимир Сергеевич Серегиной эрэлхэг зориг, шэн габьяае Эхэ оромнай үндэрөөр сэгнэжэ, тэрээндэ Советскэ Союзай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоһон, сэрэгэй олон орденоор шагнаһан байгаа.

Манай Эхэ орон совет сэрэгшэдтэ мүнөө сагай оньһон нарин зэбсэг, хүсэтэ дайшалхы техникэ барюуланхай. СССР-эй агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдтэ ракетэ тээгээд, абяанһаа түргөөр ниидэдэг элдэб түхэлэй самолёдууд бии. Бидэндэ зорюулжа хэдэг бүхы юумын түлөө, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд тушаа асари ехэ анхарал оролдолго гаргадагайн түлөө КПСС-эй Центральна Комитедтэ. Советскэ правительствада, манай арад түмэндэ сэрэгшэд-авиаторнууд, Арми болон Флодой бүхы сэрэгшэдтэл адляар, гүн ехэ баяр баясхалан хүргэнэ, түрэл Коммунис партиингаа түрүүшын уряагаар сэрэгэй нангин уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхээр хододоо бэлэн байдаг гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлээ.

Инаг хүндэтэ нүхэрөө алдаһан совет космонавтнуудай эб этэй бүлэдэ хизааргүй ехэ гашуудал тохёолдоол байна гэжэ СССР-эй лётчик-космонавт, Советскэ Союзай Герой, полковник **А. Г. Николаев** хэлэбэ.

Манай арадай сэсэн мэргэн ухаагаар түйлагдаһан гайхамшаг илалта —замбуулин худар хүнэй анха түрүүн ниидэһэн ябадал Юрий Алексеевич Гагаринай нэрэ солотойнь холбоотой. Түүхэдэ урдань үзэгдөөгүй гайхамшаг баатаршалга гаргахын тула гэшхүүрээр дамжан өөдөө гаража, замбуулинай онгосо соо Юрий Алексеевичэй һуурияа эзэлһэн, 1961 оной апрелиин 12-ой үглөөгүүр ойндом тодоор һанагдажа байна. Замбуулин худар анха түрүүн ниидэжэ эрэлхэг зориг, шэн габьяа. баатаршалга гаргаһанайнь түлөө тэрээндэ Советскэ Союзай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо бэлэй.

Гагариние замбуулинай түрүүшын эрхэтэн гэжэ тон зүб нэрлэһэн байна. Юрий Алексеевичэй нэрэ алдарые дэлхэйн бүмбэрсэгэй бүхы орон нютагуудта мэдэхэ болонхой. Юрий Гагарин Европын, Америкын, Азиин, Африкын олохон оронуудаар айлшалаа һэн. Замбуулинай энэ баатарые, Соведүүдэй ороной түлөөлэгшэдые хаа хаанагүй альгаа ташан угтадаг байгаа. Ю. А. Гагарин гадаадын олохон гүрэнүүдэй дээдэ шагнал хайрануудта хүртэһэн юм. Юрий Алексеевичтэ Чехословакиин Социалис Республикын, Болгариин Арадай Республикын Социалис Ажалай Геройн, Вьетнамай Демократическа Республикын Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо һэн.

Манай дайшалхы нүхэр, ханитай хахасажа байхадаа, Алексей Максимович Горькиин «Сокол тухай дуунай» иимэ үгэнүүд: «Ши үхэбэшье гэлэйш!.. Зүгөөр зоригтойшуул, хатуушуулай дуун дотор хододоо бодото жэшээ болодог, сүлөөтэ байдал, зол жаргал тээшэ уряалһан омог дорюун уряа болодог байхалши!» гэһэн үгэнүүд һанаанда ороно.

Юрий Гагаринай эхилһэн алдарта хэрэгые үргэлжэлүүлэн, замбуулинай хизаар дайдые саашадаа шэнжэлэн доботолхоор бэлэн байнабди гэжэ А. Г. Николаев совет космонавтнуудай коллективэй үмэнэһөө Коммунис партиие, тэрэнэй ленинскэ ЦК-е, Советскэ правительствые, бүхы совет арадые найдуулба.

СССР-эй лётчик-космонавт, Советскэ Союзай Герой, полковник Юрий Алексеевич Гагаринай, Советскэ Союзай Герой, инженер-полковник Владимир Сергеевич Серегиной дурасхаалда зорюулагдаһан шаналалай митинг тараба.

Советскэ Союзай Коммунис партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэд, лётчигууд-космонавтнууд, агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй түлөөлэгшэд урнануудые үргөөд, Кремлиин хана тээшэ дабшаба.

Ю. А. Гагаринай, В. С. Серегиной бэеын шатаагдаһан үнэһэтэй урнанууд Кремлиин ханадахи тусхай хүндынүүд соо табигдаа. Бүхы оромнай минутын туршада дуугай байжа, эдэнэй дурасхаалые хүндэлэн ёһолбо. Тэдэ хүндынүүд дурасхаалай самбарнуудаар бүглэгдөө.

Артиллериин салют нэжэгэнэбэ. Советскэ Союзай гимн зэдэлээ.

Сэрэгэй частьнууд Мавзолейн урдуур ёһололой жагсаалаар дабшан гараба. Эдэнэр Юрий Алексеевич Гагаринда, Владимир Сергеевич Серегиндо һүүлшын ёһолол хээ.

(ТАСС).



МОСКВА. Улаан талмай. СССР-эй летчик-космонавт, Советскэ Союзай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат полковник Ю. А. Гагарин, Советскэ Союзай Герой, инженер-полковник В. С. Серегин хоёрые хүдөөлүүлгэ.

ТАСС-ай фото (Фототелеграфаар абтаба).

Цэдэн ГАЛСАНОВ

ГАГАРИНАЙ ДУРАСХААЛДА

Улаан-Үдынгөө эгээл гоё үйлсэдэ
Ууган нэрыеш хүндэлэн зүүлгэжэ,
Үдэр һүнигүй
Хүдэр ажалаа гүйлгэн гүйлгэн
байгаабди...
Харин гэнтэ наранхиртэхэдэл гээд,
Хара буужа, Һара гэншэн гэгээд,
Һомон—Бүргэдэй
Һодон һугарба! Һанан һанан
уйлаабди.

Замбуулин холын зам толоргоһон
Зүрхэнэйнь гал, Горькиин Данко
шэнги,
Зуугаад жэлдэ
Дуугаа дэгжээн, дэгдэн зэдэлхэл!
Баатар габьяа, аадар сахилгаан,
хэзээш
Бата мүнхэ, ута наһатай
бэлэйш! —

Энээн тухай
Гэгээн галаар Братска ГЭС
шэжэмдэнэл.

Дэлхэй дээрэ муухай дай сараха,
Дээрэлхы хара түримхэйнэрые
дараха
Агуу хэрэгтэ
Залуу баатар зоригоороо
хүтэлхэл.
Огторгой дээрэ элеэ дайсанаа
илаһан,
Шуһа шархадаа таһа хабшан
дараһан
Сахилгаан Буревестник шэнги,
Гагарин
Зуугаад жэлдэ
Дуугаа дэгжээн, дэгдэн зэдэлхэл!

Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ҮГЭ ХАРИИН ХЭБЛЭЛДЭ

ПРАГА, мартын 30. (ТАСС). Московско городской партийна конференци дээрэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые Чехословакиин «Руде право», мүн бусад газетэнүүд толилбо.

Үзэл сурталай тэмсэл—ангиин тэмсэлэй эгээн хурса фронт, үзэл сурталай талаар амгаланаар зэргэ оршон байгдаха ёһогүй гэһэн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна Секретариин үгые газетэнүүд онсолон тэмдэглэнэ.

Империализм болбол социалис оронуудай ажалшадай үзэл бодолой-политическэ нэгэдэлые һуладхаахые һэдэнэ, тиихэдээ нэн түрүүн националис болон ревизионис этэгээдүүдтэ найдана гэһэн Л. И. Брежневэй үгые «Руде право» газетэ тэмдэглэнэ. Социализмын дайсад совет арадай, мүн тэрэнэй Коммунис партиин эбдэршэгүй нэгэдэлые хэзээдэшье һуладхаажа шадахагүй гэжэ газетэнүүд бэшэнэ.

ВАРШАВА, мартын 30. (ТАСС). «Коммунистнуудай эдэбхи үүсхэлтэй байха гээшэ илалтын эрхэ нүхэсэл», «КПСС-эй зэргэнүүдэй эбдэршэгүй нэгэдэл», «Социализм капитализм хоёрой хоорондохи үзэл сурталай шанга тэмсэлдэ хамаагүйгөөр хандаха ушар байха ёһогүй»—иимэ гаршагууд доро Польшын газетэнүүд КПСС-эй московско городской организациин XIX конференци дээрэ хэлэһэн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна Секретарь Л. И. Брежневэй үгые хэблэнэ.

БУДАПЕШТ, мартын 30. (ТАСС). Будапештын газетэнүүд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна Секретарь Л. И. Брежневэй үгые толилно. Газетэнүүд үзэл сурталай тэмсэл болбол ангиин тэмсэлэй эгээн шанга тэмсэл мүн гэһэн Л. И. Брежневэй үгэнүүдые онсолон тэмдэглэнэ.

Мүн ГДР-эй, Болгариин газетэнүүд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна Секретарь Л. И. Брежневэй үгые дэлгэрэнгыгээр толилно.

ЛЮДВИК СВОБОДА—ЧССР-эй ПРЕЗИДЕНТ

ПРАГА. (ТАСС). Чехословакиин Социалис Республикын Национальна суглаан Людвик Свободые республикынгаа Президент болгожо мартын 30-да һунгаа.

Людвик Свободые Президентын тушаал дааха кандидат болгожо Чехословакиин Коммунис партиин дурадхалаар Национальна фронт дэбжүүлһэн байна.

Людвик СВОБОДЫН намтар

Нүхэр Людвик Свобода 1895 оной ноябриин 25-да Чехидэхи Грознатин тосхондо түрэһэн. Л. Свобода дэлхэйн нэгэдэхи дайнай жэлнүүдтэ сэрэгэй алба хаагша ябатараа ородуудай талада ороод, Чехословак легионой взводые командалһан байгаа.

1920 ондо Эхэ орондоо бусаһанай һүүлээр Л. Свобода түр зуура эсэгынгээ ажахы эрхилэлсэһэн юм. 1922 ондо чехословак армиин зэргэдэ бусаа. 1931—1934 онуудта Границадахи сэрэгэй академидэ багшалаа.

Чехословакиие нацистнуудай эзэмдэһэнэй һүүлээр Л. Свобода Зүүн-Моравидахи нюуса хүдэлөө эмхидхэлгэдэ этэбхитэйгээр хабаадаа. 1939 оной зун Л. Свобода Польшо ошоод, чехословак сэрэгэй частиие Краковта эмхидхэһэн. Польшодохи эсэргүүсэлгын хүдэлөөнэй дарагдахадань, сэрэгэйнгээ частьтай хамта Советскэ Союзда ерэһэн байгаа. СССР-тэ фашистнуудай добтолһоной һүүлээр Л. Свобода Чехословакиин армиин түрүүшын батальониие Бузулукта эмхидхээ. Тэрэнь 1943 оной январь соо Соколовтохи байлдаанай үедэ габьяа гарган суурхаа бэлэй.

1943 оной зун Чехословакиин түрүүшын тусгаар бригада эмхидхэгдээд, Л. Свободын командовани доро Киевэй түлөө байлдаануудта хабаадажа, түрүүшын дайшалхы шалгалта бариһан юм. Л. Свобода СССР-тэхи түрүүшын чехословак армиин корпусые толгойлон, Дукельска операцида, Словакидахи байлдаануудта хабаадаа.

1945 оной апрелиин 4-дэ Л. Свобода Национальна обороныи министрэй тушаалда томилогдоо. Тиигээд Кошицка правительственна программада гар табиһан, Чехословакиин правительствотай хамта Эхэ орондоо бусаһан юм.

Л. Свобода 1945—1950 онуудта Национальна обороныи министрэй тушаал даажа байхадаа, Чехословакиин арадай шэнэ армы эмхидхэхэ ябуулга хээ.

Л. Свобода 1948 оной февральда Национальна суглаанай депутадаар һунгагдаһан, Чехословакиин Коммунис партиин зэргэдэ ороһон, тэрэнэй Центральна Комитедэй гэшүүнээр һунгагдаһан байгаа.

Л. Свобода уланшьегүй ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшын орлогшоор, Физкультурын ба спортын хэрэг эрхилхэ Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшээр томилогдоо.

Л. Свобода 1956 онһоо Клемент Готвальдын нэрэмжэтэ сэрэгэй академиин начальнигаар хүдэлөө. 1959 ондо пенсидэ гарабашье, политическэ ябуулга хэжэ үргэлжэлһөөр байгаа.

Л. Свобода 1945 онһоо хойшо Чехословак-Совет хани барисаанай холбооной президиумэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. 1948 онһоо Национальна суглаанай депутат, фашизмда эсэргүүсэн тэмсэлшэдэй холбооной президиумэй гэшүүн юм.

Л. Свобода Чехословакиин дээдэ шагнал хайрануудта хүртэнхэй. 1965 ондо орон дотороо анха түрүүн Чехословакиин Социалис Республикын Геройн нэрэ зэргэ тэрээндэ олгогдоо бэлэй. «Социалис Эхэ орон байгуулгын түлөө» Клемент Готвальдын орденоор, Республикын, Сагаан арсаланай, Словацка национальна восстаниин орденуудаар, бусад олон орденууд ба медальнуудаар шагнагданхай. 1965 ондо Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ тэрээндэ олгогдоо һэн. Ленинэй орденоор, Суворовой орденоор, мүн бусад олон оронуудай орденуудаар шагнагдаһан байна.

(ЧТК—ТАСС).

ИНЖЕНЕРНҮҮДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

Үсэгэлдэр Улаан-Үдын соёл гэгээрэлэй байшан соо колхоз, совхозуудай главна инженернүүд, механигуудай зүблөөн болобо.

Ажахынуудта оньһон машина техникэ зүбөөр, эзэн ёһоор ашаглаха, тэдэниие һайнаар заһабарилха, мүн малай фермэ, гүүртэнүүдтэ хүндэ хүдэлмэриие машинын хүсөөр хэдэг болохо тухай үргэн хөөрэлдөөн болоһон байна. Зүблөөндэ хэлсэгдэхэ гол асуудалнуудаар КПСС-эй обкомой секретарь Н. Г. Медведев, республикын хүдөө ажахын министрэй орлогшо С. С. Автушенко, Буряадай «Сельхозтехникын» нэгэдэлэй түрүүлэгшэ С. Г. Довгань гэгшэд элидхэлнүүдые хээ.

ПАРТИИН РАЙКОМУУДАЙ ПЛЕНУМ

УЛААН-ҮДЭ. КПСС-эй Советскэ райкомой ээлжээтэ пленум болобо. Энэ пленум «Юрэнхы һуралсалай дунда һургуулинуудай хүдэлмэрине саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1966 оной ноябриин 10-да абаһан тогтоолой районно партийна организацида хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Тус асуудалаар КПСС-эй райкомой секретарь нүхэр Санжиева элидхэл хэһэн байна.

Элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ 11 хүн хабаадаа. Тэдэнэй дунда 2-дохи дунда һургуулиин директор нүхэр Стрижова, ВЛКСМ-эй райкомой секретарь нүхэр Миронова, райсоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй милициин таһагай начальник нүхэр Богачев, оньһожоруулагдамал шэлэй заводой парткомой секретарь нүхэр Гармашев, судна заһабарилгын заводой директор нүхэр Асеев болон бусад.

* * *

НАРҺАТА. Партийна эхин организацинуудай мэргэжэл, шадабарине улам дээшэлүүлхэ зорилгонууд тухай асуудал КПСС-эй Яруунын райкомой пленум зүбшэн хэлсэбэ. Энэ асуудалаар партиин райкомой нэгэдэхи секретарь К. К. Шомоев элидхэл хээ.

Яруунын совхозой парткомой секретарь Л. Г. Минеев, «Победа» колхозой парткомой секретарь Д. Д. Данзанов, «Юбилейный» совхозой отделениин партийна эхин организациин секретарь А. Ц. Батуев болон бусад хамтадаа 13 хүн үгэ хэлэһэн байна.

Элидхэл, мүн энээн тушаа хэлэгдэһэн һанамжанууд дотор партийно-эмхидхэлэй, партийно-политическэ хүдэлмэридэхи дутуу дуплануд элирхэйлэгдэбэ. Партийна суглаанай үүргые дээшэлүүлхэ, коммунистнуудай харюусалга дээшэлүүлхэ тухай туһатай хөөрэлдөөн болоо.

* * *

БЭШҮҮР. Эндэ партиин райкомой ээлжээтэ пленум зарлагдажа, «Социалис журам нэбтэрүүлэн хүмүүжүүлхэ талаар партийна организацинуудай ябуулдаг хүдэлмэрине һайжаруулха тухай» асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Энэ асуудалаар Бэшүүрэй совхозой парткомой секретарь Н. А. Горбатюк, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Л. Г. Воронцов, Хёлгын леспромхозой директор А. С. Кочетов, Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Ч. М. Митыпов гэгшэд элидхэлнүүдые хэбэ.

Тус асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ 11 хүн хабаадаа. Пленумэй хүдэлмэриин ямараар үнгэрһэн дүнгые КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь К. А. Калашников согсолбо.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо

ЛЕНИНСКЭ УНШАЛГАНУУД

Агуу багша В. И. Ленниндэ зорюулагдаһан лекцинүүдэй темэ партиин Яруунын райком зохёогоод, бюро дээрэ хаража баталһан байгаа. Партиин райкомой бюрогой гэшүүд, аймагай бусад харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд В. И. Ленинэй хабаатай темээр лекцинүүдые уншахаар баталагданхай.

Мартын 23-да Нарһатын «Радуга» гэжэ кинотеатр соо энэ уншалгые нээлгэн болоо. Үнинэй коммунистнууд, ажалай түрүүшүүл болон бусад эдэбхитэд энэ баяр ёһолдо хабаадаба.

КПСС-эй райкомой секретарь Р. Г. Раднаев «В. И. Ленин—Коммунис парти, совет гүрэнние байруулагша ба вождь» гэһэн түрүүшын лекци уншаба. Энээнэй һүүлээр В. И. Ленинэй хэлэһэн үгые бэшэжэ абаһан миндаһа табижа шагнаһан байна. Удаань «Коммунист» гэжэ кино харуулагдаа. Хамтадаа хоёр зуугаад хүн байгаа. Иигээд лэ агуу багшада зорюулагдаһан лекцинүүд уншагдажа эхилбэ. Удаадахинь апрелиин 6-да болохо. Мүн колхоз, совхозуудаар иимэ лекцинүүд уншагдаха юм.

Ц-Д. ДАНДАРОВ.

СҮҮДХЭ) —1 2 КИЛОГРАММ

Табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, Улааха-Аралай фермын һаалишад, малшад урдаа табиһан зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

Һаяшаг энэ Худанай совхозой түрүү фермые даагша Даша-Дендок Жимбеев манай редакцида иигэжэ мэдээсэбэ:

— Мартын 15-да фермэмнай һү һааха, гүрэндэ худалдаха кварталайнгаа түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ. Даабаринингаа ёһоор гурба һарада 447 центнер һү гүрэндэ худалдаха байбал, мүнөө 608.6 центнер һү бэлэдхэлэй пунктда тушаагаад байнабди.

Тиигэжэ тус фермынхид байгша ондо Эхэ орондоо 4280 центнер һү үгэхэ жэлэйнгээ түсэбые октябриин 1-дэ хүсөөхэ гэһэн уялгаяа дүүргэхэ хэрэгтэ түрүүшын алхам хэбэ.

Эндэхид мүнөө үдэртөө һаамхай үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 11—12 килограмм һү һаана. Түрүү һаалишад Д. Базаржапова, С. Чимитдоржиева гэгшэд үнгэрһэн хоёр һара хахад соо үнеэн бүриһөө 450—500 килограмм һү һаанхай.

П. ЖАЛСАНОВ.

Хэжэнгын аймаг.

Наука, техникын түйлалтые—үйлэдбэридэ

ГАЗАА ТАЛЫН ГОЁОЛТ[О]

Жэл ерэхэ бүри республикымнай город, хүдөө тосхонууд түхэл шарайгаа хубилгажа, болбосон түхэлтэй болжо байнхай. Хайшаашье харахада шэнэ барилганууд үндын бодожо, хүнэй нюдэ баясуулна.

Улаан-Үдэдэ барилга үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдана. Шэнэ микрорайонууд, шэнэ байранууд бодожо байна. Городууд, хүдөө тосхонуудаа болбосон түхэлтэй болгохын, арад зоной эрилтэ хангахын тула гэр байрануудые хямдаар, түргэнөөр, гоё һайнахаар бариха хэрэгтэй. Мүн гэрнүүдэй газаа тала гоёон шэмэглэхэ гээшэ ехэ удха шанартай.

Һая болотор шэнэ гэрнүүд нэгэл адлирхуу түхэлтэйгөөр баригдажа байгаа. Хирпиисээр баригдаһан гэрнүүд штукатурдагдажа сагаадагдадаг, томо панелеэр баригдаһан гэрнүүд мүн лэ сагаадагдадаг байгаа. Түрүүшээр шэнэ гэрнүүд гоё һайхан байбашье, хэдэн һарын үнгэрхэдэ үнгэнь муудажа, хуушарһан түхэлтэй болодог һэн. Избёосходо хэгдэһэн шэрэ наранда ангадаг, һалхи шуурган, хура саһанда муудадаг. Тиимэһээ жэл бүхэндэ гэрнүүдые дахяад сагаадаха, ехэ мүнгэн зөөри гаргашалха хэрэгтэй болодог.

Избёосхоор гэрэй газаа талые сагаадаха ажалай гаргаша тоологдожо үзэгдөө. Гэрэй ашаглалгада тушаагдаһанай һүүлээр 4—5 жэлэй үнгэрхэдэ, энэ гаргашань барилгын ондоо зарим гаргашаһаа һураггүй ехэ болодог. Түсхай мэргэжэлтэдэй шэнжэлһэнэй ёһоор, гэрые 10 жэлэй туршада жэл бүхэндэ сагаадажа байгаа һаа, тэрэнэй барилгада гаргашалагдаһан бүхы гаргашын хэмжээнэй хахадайнь шахуу энэ хэрэгтэ гаргашалагдадаг байна. Хэрбээ нэгэ жэлэй туршада 20 гэр сагаадаагүй һаа, энэ мүнгэн зөөрөөр нэгэ шэнэ гэр барижа болохо юм. Теэд Улаан-Үдэдэмнай ганса 20 гэр бии бэшэ ха юм. Гэрнүүдые сагаадаха ажалда горитой мүнгэ зөөри гаргашалагдана.

Шэнэ гэрнүүдэй газаа талые үнэтэ зүйлнүүдээр гоёон шэмэглэхэдэ һураггүй аша туһатай болоно. Гэрнүүд ганса архитектурна талаараа һайжаруулагдана бэшэ, харин гоё һайхан, бүхэшье болоно ха юм. Тиихэдээ горитой мүнгэн зөөри алмагдаха ушартай.

Эрдэмтэд, барилгашад, үйлэдбэриин мэргэжэлтэд гэрнүүдые гоёон шэмэглэхэ шэнэ онол арга, шэнэ материал бэдэрэн шэнжэлнэ. Мүнөө үедэ эгээл хямда, шэнжэлэгдэһэн иимэ материалнуудай нэгэн керамика, багахан керамическа плитанууд болохо юм. Мүн бутаруулагдаһан элдэб үнгын мрамор, шулуун, шэл хэрэглэгдэжэ эхилээ. Тэрэ юрэнхыдөө фактурна бетон гэжэ нэрлэгдэнхэй.

Барилгашад керамика, фактурна бетон хэрэглэжэ, гоё һайхан, онсо өөрын түхэлтэй шэнэ байрануудые бодхохо аргатай. Иимэ материалаар газаагуураа гоёогдоһон гэрнүүд олон жэлэй туршада үнгэеэ, түхэл шарайгаа хубилдаггүй, гоё һайхан зандаа үлэдэг. Наранай элшэ туяада ангадаггүй, хүйтэн халуун агаарһаа айдаггүй, хура бороогой һүүлээр шорой тооһонһоо һалажа, бүри гоё һайхан болодог.

Гэрнүүдые хабсарган барихатай хамта керамическа плитануудаар газаа талань шэмэглэгдэнэ. Керамика бэхи һайн, удаан жэлнүүдтэ ялагшьегүй юм. Тэрэнние үйлэдбэрилгэдэ хэгдэһэн гаргаша 2—3 жэлэй хугасаада харюулагдана. Ханын панель хэлгэдэ һүүлэй үедэ үнгэтэ бетон хэрэглэгдэдэг болоо. Олон холисо хэхэ бүри бетоной үнгэ элдэб янзын болодог юм.

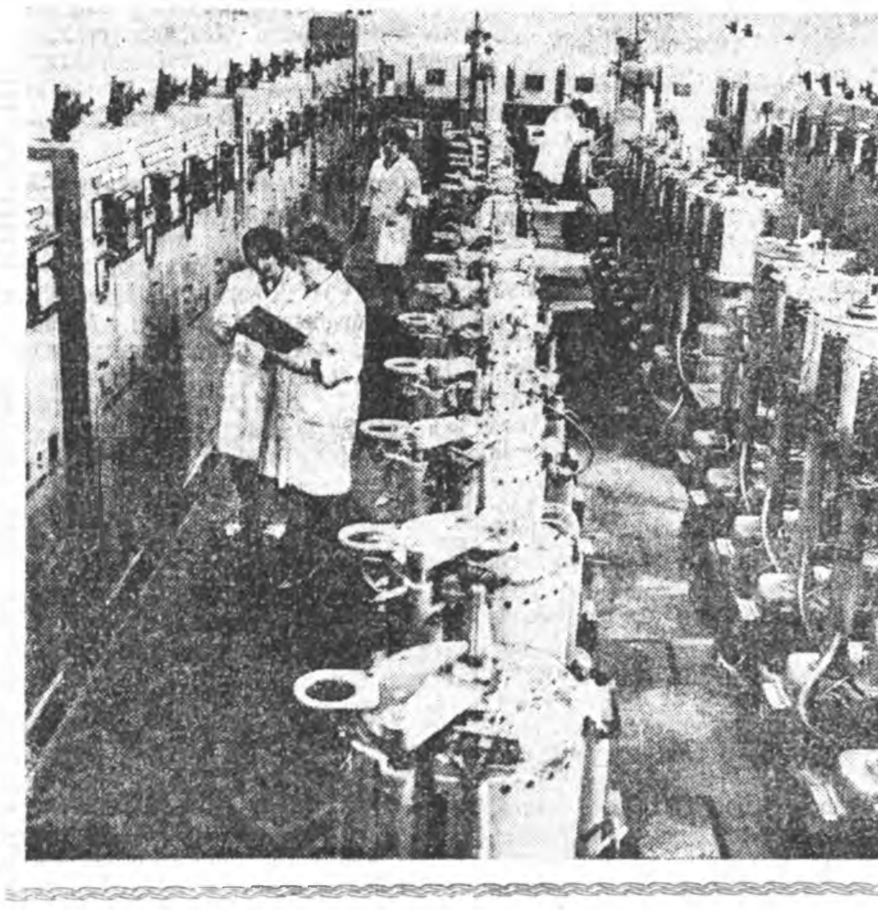
Иимэ материалаар гоёон шэмэглэгдэһэн гэрнүүд харахада гоё һайхан байхаһаа гадна, олон жэлдэ түхэл шарайгаа хубилганагүй, городые болбосон түхэлтэй болгоно. Барилгын шэнэ материал городой гэр байрануудта хэрэглэхэ арга боломжо бии. Мүнөө хүдэлжэ байгаа предприятинуудай технологическа процесс хубилгангүйгөөр барилгын шэнэ материал үйлэдбэрилжэ болохо.

Хирпиисын заводуудай хүдэлмэришэд эржэгэр хирпиисэ галдаха аргатай. Тиихын тула заводой технологи ехээр хубилгаһанай хэрэгшьегүй юм. Һүүлэй үедэ силикатна хирпиисэ барилгада хэрэглэгдэнэ. Харин тэрэ ондоо тээһээ асарагдажа байһаар. Силикатна хирпиисэ галдан гаргаха заводой баригдажа, 1969 ондо тэрэнэй түрүүшын ээлжээнэй ашаглалгада тушаагдахада барилга бүри олоор эрхилэгдэхэ. Ганса с[...] шэ, харин ондо [...] катна хирпиисэ [...] шиидхэгдэхэ ёһотой [...]

Гэр барилгын ко[...] гэрэй газаа талын [...] нель бутээжэ эхи[...] аша үрэ үгэхэ юм. [...] гэр барихада штука[...] ха хэрэггүй. Тии[...] дүрбэлжэн метрэй [...] тэ болоно. Харин [...] гаадаха ажалай [...] түхэригэй байдаг.

Шэнэ арга эконо[...] ашагтай һайн.

Буряадай барил[...] техническэ [...]



Сорго гаргадаг промышленностиин эрдэм-шэнжэлэлгын бүхэсоюзна институдай (Украиныn ССР, Днепропетровск хото) хүдэлмэрилэгшэд сорго үйлэдбэрилэн гаргаха шэнэ онол аргануудые зохёобо. Энэнь юуб гэхэдэ, зайн галаар гагнаха, таһалдуулангүй шудхаха арга болоно. Зураг дээрэ: ямаршье халуунние тэсэжэ шадаха соргонууд лаборатори соо.

АПН-эй фото.

АЛИШЬЕ АЖАЛДА АША[...]

Республикын шэнэ барилганuудта түрүү онол арга үргэнөөр хэрэглэгдэжэ байна. Промышленна барилга, гэр байрануудые бодхоолгодо индустриальна үндэһэ һуурида табигдажа, наука болон техникын түйлалта үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Барилга-хабсаралгын 1-дэхи, 7-дохи управлениинүүдтэ, гэр барилгын комбинадта техникын шэнэ арга үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар конкурс-харалга үнгэрһэн жэлдэ эмхидхэгдээ һэн.

Конкурс-харалгын үедэ барилгын түрүү дүй дүршэл хэрэглэхэ талаар горитой ажал хэгдээ. Гэр барилгын комбинадай инженер Б. И. Бернштейн, 2-дохи СМУ-гай хүдэлмэрилэгшэд А. П. Татарников, М. П. Шнейдер, барилгын управлениин техническэ таһагай инженер Н. Н. Зыбин гэгшэд наука, техникын түйлалтые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри үрэ ехэтэйгээр эмхидхэһэнэй түлөө шагналда хүртэһэн байна.

Гэр барилгын комбинадай хүдэлмэришэд санитарна кабиначуудые шэрэхэ, дээдэ дабхарта үргэхэ түхеэрэлгэ—траверс гэдэгые бэлдээ. Тэрэнние хэрэглэһэнэй ашаар хүдэлмэришэдэй ажал нилээд хүнгэн болоо, бүтээсэнь дээшэлээ. Шала шэрдэхын урда түсхай холисоор хушаха, жэгдэрүүлхэ машина нарижуулан һайжаруулагдаһан байна.

✦ Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд шэнэ аргаар баригдажа байна. Сэбэрлэлгын түхеэрэлгын түмэр армагууд шэнэ материал болохо шприцбетоноор хушагдана. Эндэ модон хэрэглэгдэхээ болинхой. Шэнэ арга экономическа талаараа аша туһатай байба. Ондоо материал хэрэглэжэ, жэлэй туршада 15 мянган түхэригэй алмалта хэгдээ.

✦ Барилгашад [...] рүү дүй дүршэл [...] хэ юм. Түмэр-бето[...] хэ һайн байха юм. [...] та шудалагдажа [...] һүүлээр шэнэ арга [...] «Буржелезобетон» [...] тэрүүлэгдэхэ байна. [...]

✦ Гэрэй досо[...] ехэнхидээ гараар хи[...] хүнгэн болгохо, [...] рэглэхэ гээшэ бар[...] рилго болонхой. [...] организацинууд [...] гаар энэ зорилго [...] лан нарижуулагда[...] хёогшот өөһэдын[...] оруулалсан, шэнэ [...] рэглэхэ зам тодор[...]

Барилгые түргэ[...] һайнаар барихын [...] никын түйлалта [...] боломжо элирүүл[...]

П.[...]

ОРОШОДТО АЙЛШААР...

Витимкан гэжэ хадаһаа бууһан горхоной мүльһэн дээгүүр хэдэн оро шогшон хатарна. Тэдэнэй ганзагада богсолоотой майхан, радиоприемник, нүүдэл библиотекэ, газетэ, журнал, шатар, даам, домино мэтын хэрэгсэл. Оронуудай нэгые дулаанаар хубсалһан хүн унанхай. Тэрэ хадаа Джилиндын улаан гэрые даагша Леонид Максимович Догончин болоно. Нүхэр Догончин колхозой холын орошодой байрада хүрэхые зорин шамдана.

Баунтын аймагай Джилиндын сельсоведэй «Заветы Ленина» колхозой фермэдэ мянга табан зуугаад оро харууһалагдажа байдаг. Тэндэхи Витимкан, Икат, Суван гэжэ голнуудта тэдэ оронууд адуулагдажа байдаг. Тэдэнние гушаад хүн харууһална. Тэндэ суута орошон Виктор Васильевич Догончин, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Екатерина Васильевна Мордонова гэгшэд хүдэлжэ байдаг. Оро үсхэбэрилгөөр эрхим амжалта түйлаһанай түлөө Ленинэй орденоор шагнагдаһан Жамса Иванович Молоков тус фермые даагшаар ажаллана.

Оро хадаа саһан дороһоо хүбхэн туруугаараа сабшан гаргажа эдидэг байха юм. Бэлшээриинь муудахада тэдэнэр оронуудаа нэгэ газарһаа нүгөө тээ абаашажа адуулнад. Оро харууһалагшад колхозойнгоо түб хэдэн һараар ошонгүй ябажа, ой тайгаар байрладаг.

Тиимэһээ улаан гэрые даагша Л. М. Догончин тэндэ ошохо замда мордонхой. Тиигэжэ үбэл, зунгүй тэрэ аянда ябадаг байха юм. Улаан гэрые даагша орон дотороо ба хилын саана боложо байгаа һонинууд тухай орошодто хөөрэжэ, газетэ, журнал уншажа үгэдэг, тэдэнтэй хөөрэлдөө үнгэргэдэг байна.

О. БЕРЕЗКОВ.



Улаан-Үдын гэр-барилгын комбинадта Лукерья Судомойкина штукатурщигаар хүдэлжэ эхилһээр тиимэшье үнинэй бэшэ юм. Энэ хүмнай үдэр бүриингөө нормые хододоо үлүүлэн дүүргэдэг. Коммунис ажалай ударник.

Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

ХОЛЫН ХАРААТАЙГААР, БОДОМЖОТОЙГООР ШИИДХЭЭГҮЙ ҺАА...

САБШАЛАНГААР БАЯН НЮТАГ ЮМ ҺЭН

Үдын талада хабарай амисхал буунхай. Наруули газарай саһаншье нилээд һаланги. Түрүүшын шолбыдо адууһа малай гараад, бэлшэн ябаха саг хүрэжэ ерэнхэй. Харин тиихэдэ Үдын дабаа дабажа, Хүрбын гол дээрэ буун гэхэдэ, ташха ондоо, саһан гээшэ дүндигар зандаа, заахашье хүдэлөөгүй байха юм. Үбэл хадаал үбэл. Али бүхы юумэн үбэлэйхеэрээ гээд лэ дүүрээ. Теэд энэ саһан хэзээ һалахаб? Болзор заахын аргагүй. Сагайл уларилһаа дулдыдаха бшуу.

Энээгээр болоходоо Хүрбын голдо малай үбэлжэлгын хаһа бүхэли һараар уняжагайрдаг юм гэхэдэ буруу юумэн болохогүй. Иимэл һэн туладаа Хүрбын ажалша малша айл аймагууд хэр угһаа хойшо адууһа малдаа үбэлэй сагта бардам хүрэхэ үбһэ сабшажа абахын тулада жэлэй дүрбэн сагта сабшалан дээрээл хүдэлжэ гарадаг һэн. Тэрэньшье гайхалгүй. Урдань малдаа эдюулхэ юумэнь гансал үбһэн байгаа ха юм даа.

Харин мүнөө... Мүнөө үбһэнэй хажуугаар зелёнко, һолоомо, талха тарялангай зүйлнүүд, силос, шанаржуулһан элдэб холимол тэжээл гэхэ мэтые хэрэглэдэг болонхой. Тиигэбэ ябашье, эндэхи эрхэ байдалда үбһэн хадаа малай гол тэжээл гүүлһэн зангаараа. Үбһөөр лэ бардам һаа, малай ашаг шэмэ арьбан, олзотой, һанаа сэдьхэлшье тэгшэ байдагынь элитэ. Гэбэшье нэгэ үедэ сабшаландаа анхарал табижа, ёһоор ашаглахаяа болиһон ябадалай хойшолон мүнөө болоторoo түбэг татаһаар.

Мүнөө энэ голой сабшалангые Хүрбын совхоз дууһан эдлэжэ байдаг. Анханда эндэ бүридхэлэй ёһоор 5.5 мянга шахуу гектар сабшалан бии юм һэн. Харин мүнөө 1333 гектарынь олдохоёо болинхой. Ехэ газар бэлшээри болгогдоо, шугы бургааһанда намагта даруулаа, хахалагдаа. Энэ үеын байдалаар дүрбэн отделенимнай 4160 гектар сабшалантай (тэрэнэй 2500 шахуу гектарынь уһалагдадаг) гэжэ совхозой дирекци дансалланхай. Энэшье дайдаһаа горитой үбһэ абаха аргатай. Һүүлэй 2—3 жэлэй туршада сабшалан һайжаруулха талаар зарим тэды хүдэлмэри эндэ хэгдэжэ байнхай. Гектар бүриһөө үбһэ абалгые нэгэ, хоёршье центнерээр һаань дээшэлүүлнэ. Нэгэ, хоёр центнершье хадаа ехэл туһа нэмэри болижо үгэнэ. Юуб гэхэдэ, хоёр жэлэй саада тээ аяар холо ошожо үбһэ сабшадаг, худалдажа абадаг байгаа. Али зэргын ехэ мүнгэ зөөри энээндэ гаргашалагдадаг һэм. Харин иимэ ябуулга хэхэеэ болиһонһоонь хойшо ондоо дүн харагдана. Хэдэн зуу мянган түхэригөөр гарзатадаг энэ совхоз 1967 ондо тэрэ дутагдалаа 20 мянган түхэриг болотор буулгажа шадаа. Энээнние ехэ һайн гэхын аргагүй. Зүгөөр ахирханшье һаа, алхам урагшаа хэгдэһэн жэшээтэй.

Эдэ баримтануудые дурдахадаа совхозой мүнөөнэй байдалые үмөөрхэеэ һананагүйбди. Нёдондо бүхы сабшалангай гектар бүриһөө 7.7 центнер, тиихэдэ уһалагдадаг газарай гектарһаа дунда зэргээр 9,7 центнер үбһэ сабшажа абаа. Энээнние һайн үрэ дүн гэжэ яажа болохоб. Теэд сабшалан баялигһаа үшөө ехэ ургаса абажа шадаха байгаа гү? Шадаха. Арга боломжо эндэ дүүрэн. Дүршэлтэй луговодуудшье бии.

ҮТЭГЖҮҮЛГЫН ҮРЫЕ ХАРАЖА БАЙГААД...

Хасууртайн-Адагай, Һонгинтын 470 гектар уһанай сабшалангые Ф. Н. Солдатовай звено арбаадһаа нааша жэлдэ даажа байдаг. Энэ звено жэл бүхэндэ тогтууритай ургаса абана. Нёдондошье энэ газарһаа 7171 центнер үбһэ сабшажа абаа. Энэнь совхозой бүхы хуряаһан үбһэнэй дүрбэнэй нэгэ хубинь шуу. Харин эдлэжэ байһан газарынь бүхы сабшалангай найманай нэгэ хуби болохо юм. Доодо-Нугын 200 гектар сабшалан дээрэ Д. Ракшаевай звено нёдондо хоёрдохи жэлээ хүдэлөө.

Эдэ хоёр звено ажахы доторoo эгээл һайн үрэ дүн түйлаа. Наг шэбхээр, минеральна үтэгжүүлгээр сабшалангаа шадал зэргээрээ шанаржуулаад, хоёр-гурба дахин уһалаад байхадаа иимэ ургаса абаһан жэшээтэй. Үтэгжүүлгын экономикые эндэ богонихоноор харуулая. Нүхэр Ракшаевай звено 85 гектар участогта тус бүридэнь 2,6 центнер хүрэтэр фосфорно, калийна, азотно үтэгжүүлгэ оруулһан байгаа. Тиигэжэ гектар бүриһөө 22 центнер үбһэ хуряажа шадаа. Энэнь үтэгжүүлэнгүй миил уһалһан участогай гектар газарай ургасаһаа 9 центнерээр ехэ байжа, 21 түхэриг 87 мүнгэнэй сэбэр олзо оруулһан зэргэтэй болоно.

Газар эзэтэй болголго, һайнаар уһалха болон үтэгжүүлхэ хүдэлмэри иимэ һайн аша үрэтэйгөөр харюулха аргатай байһые эдэ хоёр звеногой хэрэг үйлэ бодотоор гэршэлнэ. Тиигэбэшье түрүүлүүлэй дүй дүршэл бултанай, бүхы совхозой хэрэг болoжо шадаагүй байшоо. Хоёр звеногой (оройдоол найман хүн хүдэлһэн байгаа) 670 гектарһаа 10,6 мянган центнер үбһэ сабшаад байхада, үлөөшэ 3500 шахуу гектарһаа 17 мянга шахуу центнер үбһэн абтаһан болоно бшуу.

Сабшалан дээрэ хэһэн хүдэлмэриин, тэндэһээ абтаһан продукциин үрэ дүнгые экономическа талаарнь наринаар шэнжэлжэ үзэһэн һаа, совхозой дирекци, партийна организаци бодомжотойхон тобшолол хэхэ, луговодуудай саг үргэлжын звенонуудые бүри олоор эмхидхэхэ, бүхы сабшалангаа эзэтэй болгохо гэжэ оролдохо зэргэтэй һэн.

Энэ ажахыда огто юумэн хэгдэнэгүй гэхын аргагүй. Нёдондоһоо октябриин 1-һээ хойшо 4,3 мянга гаран тонно наг шэбхэ сабшалан дээрэ зөөгдэнхэй. Уһа багатай горходой эхиндэ тошон яһала халяагдаа. Түрүү луговодууд шаргаяа суглуулна, заһана, шэнээр дархалхаяа бэлдэнэ. Тэдээн дээрээ дэбдихэ һургааг отолно. Гадна ханаабай эхиндэ харуу адхана, мүльһэ хинижэ, һубаг татана.

Гэбэшье иимэ бэлэдхэл нютаг бүхэндэ, бүхы сабшалан дээрэ нэгэ жэгдээр хэгдэнэгүй бшуу. Сабшалан, бэлшээри һайжаруулха хоёр һарын соносхогдоһонһоо хойшо һали-боли нэгэдэхи, хоёрдохи отделенинүүдтэ шэбхэ шэрэгдэжэ эхилбэ. Тиихэдээшье хэрэгтэй техникэ, хүнэй хүсэн хүсэд табигдаагүй. Шэбхэ гаргалгын 15 хоногой график холо дүүргэгдээгүй үлэшоо. Энэ хүдэлмэри 3-дахи, 4-дэхи отделенинүүдтэ бүришье һаа муугаар эмхидхэгдэнхэй.

Могойн һү һаалиин фермын газаагуур үүдэнһээ үргэлжэ зай забһаргүй адхажархиһан обоо собоо шэбхэ хэбтэхэ юм. «Шэрэхэ юумэн биил даа. Трактор үгы гэлсээд лэ һуугшабди. Морёор шэрэхэмнай гү гэхэдэмнай совхозой ноёд үнэтэй болохо, тракторaар зөөхэбди гэгшэ. Теэд хэзээ үгтэхэ машина юм. Саг ошожол байна, шэбхэшье һанаха саг олдохоёо болихонь ха» гэжэ эндэхи луговод Александр Михайлович Вахрушев хөөрэжэ һуугаа һэн.

Тохорюугтын отделениие эрхилэгшэ нүхэр Буяхаевтай хөөрэлдэхэдэ: «трактор үгы, шэбхэ малтаха, ашаха хүн орой олдоногүй. Хайшан гэхэ хүн гээшэбиб. Тэрэ оньһожоруулһан звенонь хэзээ манайда хүрэжэ ерэхэ юум агшаб. Мэдэнэгүйб» гэхэһээ бэшэ хэлэхэ юумэнь олдоногүй.

Хоёр һарын туршада өөрынгөө хүсөөр сабшалан дээрэ 4210 тонно шэбхэ гаргахаар түсэблэнхэй. Тэрэнээ отделени бүхэндэ хубаажа, һаяхан эрхилэгшэдтэ ябуулаа. Теэд саарһан дээрэ зохёогдоһоншье һаа, тэрэнь түрүүшын үдэрһөө таһалдалда орожо захалба. Алдаһанаа бусааха арга бэдэрһэн тэмсэлшье даб дээрэ харагданагүй. Совхозой дирекци, партком ехэнхи анхаралаа һү тушаалга дээрэ табяад (гурба һарын түсэбэй дүүргэлтэ угаа шахардуу байдалда оронхой байгаа), харин сабшалан тушаагаа бодомжолхо сагыньшье олдоогүй янзатай.

Теэд шэбхэгүйгөөр ургаса ехээр абахань гайтайл хаш!

ЭЗЭГҮЙ САБШАЛАН АШАГ ҮГЭЛТЭЙ ААЛ?

Тохорюугтын гурбадахи отделени совхоз соогоо уһанай эгээл ехэ сабшалантай юм. Мянга шахуу гектар. Тиигээд ямаршье ган гасуур жэлдэ эндэхи горхонуудай уһан дундараа, шэргээ гэжэ байгаагүй юм. Газарыньшье хуу хүдөө, урданай айлнуудай һаари бууса байһан сабшалан гэхэ. Үшөө дүшөөд оной үеэр (тиихэдэ ямар техникэ, ямар минеральна үтэгжүүлгэ гэжэ байгаа һэм) Ангуутанай айлнууд байһан Бардуушха, Очирой Дондок гэжэ дала гараһан үбгэд өөһэдынгөө буусануудые шэбхэжүүлжэ, хэдэн дахин уһалжа, үбсүү тулама ногоо ургуулдаг бэлэй. Тиигээд тэрэнээ өөһэдөө гар хажуураар сабшаха, гараараа тармаха. Дүрбэ табан мантан томо һүри болгон сомоод, колхоздоо тушаажа байгша һэн. Гектар газарһаал 40—50 центнер үбһэ абана гэжэ тиихэдэ суурхажа байһыень яһала дуулаһан хүнүүд мүнөөшье олон ааб даа.

Шабартын, Тохорюугтын, Энгэрэй, Таһархайн буусанууд бултадаал иимэ байгаа ха юм даа. Энэ баялигаа эзэн ёһоор ашаглахаяа болиһонһоо хойшо тиимэ баян ургаса үнинэйшье абтахаяа болинхой. Гэбэшье тэрэнние һэргээхэ арга дүүрэн бии. Тиигэхын тулада участок бүхэнние саг үргэлжын эзэтэй болгохо эрилтэ табигдана ха юм. Эндэ хабарай уһалалгын лэ үедэ нэгэ хэдэн пенсионер үбгэдые сабшалан дээрэ гаргадаг. Заримаиинь хүдэлмэриин хүсэшье абахагүй даа. Намар, үбэлэй сагта сабшалан дээрээ гарахашье аргань тэрэ ааб даа. Мэдээжэ зүйл.

Нёдондо энэ отделенидэ оньһожоруулагдамал луговодуудай звено бии болгобобди, тэрэнние ударидагшаар залуу коммунист Дугар Дашинимаевые томилбобди гэһэн бэлэй. Хэһэншье юумэнь үнэндөө үгы шахуу. Тэрэ звеноё даагшаяа фермын бригадир болгожорхиһон байха юм. Бүри мэнэ һая складые даажа ябаһан Ц-Ж. Норжимоевые «луговодуудай бригадир болобош, Ивалга ошожо һураад ерэ» гээд ябуулһан жэшээтэй. Иигээд лэ Ойбонтын үрэжэл баян сабшалан мүнөө болотороо эзэгүй байһаар.

— Сабшалан уһалха хүнүүдые бэдэрхэмни. Нэгэ арга олдохо ёһотой. Отделениие эрхилэгшэтэй хөөрэлдэхэ байна, — гэжэ хэлээд, Ойбонто ошоһон совхозой ахалагша мелиоратор М. Л. Мартынов юушье бүтээжэ шадангүй, тэрэ үдэртөө Тээгдээ һөөргөө бусаһан һурагтай. «Хүн үгы» гээд үнөөхи нүхэр Буяхаев тэрэнээ дүтэ халдахаагаагүй хаш.

Саһан хүнжэл доро даб дээрэ хушаатай байһан сабшалан мүнөөдөө отделениин дарганарай сэдьхэл бадайшье зобооногүй. Үнэндөө тиимэ бэшэ. Саг хүлеэхэгүй. Дары хэмжээ абаагүй һаа, хойшолонгынь ехэл байжа болохо гэжэ дирекциин, парткомой зүгһөө һануулга хэгдэнэгүй.

Эзэгүй сабшалан ганса эндэ бэшэ, нүгөөдэ отделенинүүдтэ мүн лэ бии. Жэшээнь, Бэлшэрэй, Дээдэ-Нугын зуу гаран гектар, Аалана[й], Намагай хоёр зуу шахуу гектар сабшалан дээрэ хүдэлхэ, ядахын сагта уһалха хүнүүд мүн лэ олдоодүй байһаар. Луговод болoжо хүдэлхээ маргаһаншье хүн ушарна. Маргаханьшье буруу бэшэ. Юуб гэхэдэ, луговод болoжо хүдэлһэн хүн ямар түлөөһэ абаха юм, хайшаа гүримтай байха юм гэжэ мэдэнэгүй. Мүнөө болотороо ажалай түлөөһэнэй, социалис мүрысөөнэй гүрим эндэ зохёогдоогүй, тэрээн тухай бодото хөөрэлдөөншье болоогүй байна бшуу.

Урмаашье хуг[...] Совхозой түрүү [...] вод Ф. Н. Солдатов[...] «Нёдондо дунда [...] риһөө 13,4 центне[...] ди. Намар туша[...] даа, центнер бүх[...] нэмэжэ түлэхэ ба[...] мүнгэнэймнай ор[...] түлэнхэй. Совхоз[...] дошье мүргөөб. [...] үгэһэн юумэнь [...] һэндээ хүрэхэгү[...] маа хухархал ёһо[...] шэ гү?

Табан жэлэй [...] уһанай газарһаа [...] 12 центнер. бэш[...] 6 центнер үбһэ [...] хүрбынхид үйлэ[...] дотор бэшэнхэй. [...] ходо бүхыдөө 36 [...] үбһэ хуряаха ёһо[...] лэһэндээ, түсэбл[...] эмхидхэлэй хүд[...] ябуулагдадаггүй [...] шэлтэй.

* * *

Гадна хабар [...] али олон хүдэ[...] байна. Малай ү[...] хэхы, эгээл хар[...] барай тарилгада[...] лан һайжаруулха[...] лон бусад шухал[...] доро добтолжо [...] совхозой директо[...] главна агроном [...] шэд аяар дүшэ[...] сессидэ гээд Ула[...] хөй. Һураха хэр[...] рахада хойшолон[...] саг гэжэ байда[...]

Иимэ хатуу [...] хүтэлбэрилэгшэд[...] үни удаанаар [...] һайн юумэ хару[...] хэлэмээр. Энээ[...] магай хүтэлбэри[...] дожо үзэхөөр һэ[...] дана.

Г. [...] мани[...]

...АЯЛИГАА ГАМНАЯ, ЗҮБӨӨР АШАГЛАЯ!

Һаяхан Улаан-Үдэдэ байгаали хамгаалгын Бүхэроссин бүлгэмэй Буряадай эмхиин дүрбэдэхи конференци болобо. Үнгэрөөшэ хоёр жэлэй туршада хэһэн хүдэлмэринингөө дүн тухай байгаали хамгаалгын Буряадай эмхиин Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Г. Ф. Масловай, шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр М. А. Шапкинай хэһэн тоосоото элидхэлнүүдые делегадууд зүбшэн хэлсэбэ. Байгаали хамгаалгын Буряадай эмхиин саашанхи зорилго тодорхойлһон шиидхэбэри, газар дайдынгаа баялиг гамная, арьбадхая гэһэн уряалтайгаар республикынгаа арад зондо хандаһан бэшэг конференцидэ хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаад, эмхиин шэнэ Совет шалгалтын комисси һунгаа.

Соведэй эмхидхэлэй түрүүшын заседани дээрэ Соведэй президиум һунгагдажа, тэрэнэй түрүүлэгшээр В. А. Сахьянов — Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Соведэй президиумэй түрүүлэгшын орлогшонороор нүхэд Б. Б. Сельверов (штатна орлогшо), Г. Ф. Маслов, Н. Т. Антоненко, А. И. Беляев гэгшэд һунгагдаба.

Тус конференци дээрэһээ манай корреспондентын бэшэһэн тэмдэглэл доро толилогдобо.

...АНИШЬЕ ҺАА, ХЭМТЭЙ

...айнгаа баялигай та-
...уряад республика Со-
... нилээд дээгүүр, хи-
... сутай гээшэ. Аба-
... Байгал дурдагдадаг
... далхэйн дабһагүй сэ-
...сын арбанай нэгэ ху-
...айгалай һабада ха юм!
... загаһанһаа эхилээд,
...эдэггүй хомор эми-
...арайнь үзэсхэлэн гоё
...эии шэдитэ аршаан бу-
... Байгал далайн гайхам-
... баялигуудые элбэгээр
...эхэлэн һайхан эрье
...алтын, эмнэлгын орон
... генеральна түсэб оро-
... зургаануудта зохёог-
...

...гоо нөөсөөр республи-
... хизаарнуудай нэгэн.
...эн 2 миллиард ку-
... тэрэнэй диилэнхинь
... гэжэ суурхуулдаг шэл-
...һэн! Тиихэдэ ой тай-
...н алтан»—ангай ар-
...арһан жэлдэ гүрэнэй
...эр 1,5 миллион түхэ-
... булган болон бусад ан

...тамалнуудаар мүн лэ
...ика хүршэнэрһөө ду-
... ашагта зүйлнүүдээр
...ай хэнһээшье үлүү
...й. Баунтын аймагта
...л-асбест шанарайн-
...эй дээрэ эгээл һайн
... Тэрэ ойрын сагта
...ектропром ы ш л е н-
...гдэдэг сэгнэшэгүй
... бэлэдхэгдэдэг боло-
... аймагай Мухар-Талын
...унгэн аад, барилгын
...ал, ута дүлэтэй-
... Түгнын шулуу нүүр-
... түмэрэй руда гэхэ...
...алтамалнууд нөөсын-
...гаа талаар хаа хаана-
...айн гэжэ тоологдодог.
...үлэдэ хэрэглэгдэдэг
... малтамал республика
...үрүүшынхеэ һаяшаг ол-
...инай шэлэй заводто
... түхэй эд дүтэ шадар
...ше ондоо область-
... ябадал болюулагда-

...айнгаа баялигые рес-
... колхоз, совхозууд
...эглэхые оролдон. та-
...айнгаа талмай үр-
... болон бусад урга-
...элүүлнэ, мал адуу-
..., ашаг шэмэ ехэтэй
...эд. Энээниинь гэр-
...эээ дурдабал, ороо-
...дай талмайе һүүлэй
...ршада хоёр дахин

...айгаалиингаа ашаг-
...эр хэрэглэн промышл-
... хүдөө ажахын про-
...эр үйлэдбэрилхэ гээ-
..., колхоз, совхозуудай,
...ай гол зорилго бэзэ-
даа. Тэрэнээ дүүргэлтэ болгохын тулада тэмсэхэдээ, хүнүүд газар уһанайнгаа баялигта баран ядажа хандахагүй, харин тэрэнэйнгээ нөөсэ гамнаха, арьбадхахын түлөө оролдожо, холые хаража хүдэлхэ зэргэтэй.

ХАРЮУСАЛГАГҮЙН ХОЙШОЛОНГУУД

Агаар, уһа сэбэр, тунгалаг байлгаха, шубуу шонхор, ан гүрөөл хамгаалха, газарай хүрьһэ муудхаахагүй гэхэшэлэн байгаалиие аршалан сахиха тодорхой хуули дүримүүд, засаг түрын тогтоол шиидхэбэринүүд хэр зэргэ дүүргэгдэнэб гэжэ конференци дээрэ шанга асуудал табигдаа.

Завод, фабриканuuдта хэрэглэгдэжэ, муухай болоһон уһан шүүгдэжэ сэбэрлэгдэнгүйгөөр гол горхонуудта табигдана. Улаан-Үдын мяханай комбинадһаа, ЛВРЗ-һээ, нооһо угаадаг фабрикаһаа сэбэрлэгдээгүй уһан илангаяа ехээр Үдэ гол руу адхагдана. Закаменск городто уһа сэбэрлэдэг түхеэрэлгын огто хэрэглэгдэдэггүй дээрэһээ тэндэхи комбинадай, шанаржуулгын фабрикын, городой зоной гэр һуудалай угаадаһан Зэдэ голые хэдэн арбаад жэлдэ бузарлажа байнхай. Промышленностиин үйлэдбэридэ хэрэглэгдэжэ, хоротой муухай болоһон уһанай, хүн зоной гэр һуудалай хаядаһа, угаадаһанай гүйсэд сэбэрлэгдэнгүйгөөр гол горхоной һаба руу табигдадаг, голнуудаар модо урадхуулдаг ушарһаа Байгал далаймнай, тэрэнэй һадаһануудай уһан улам муухай болоно. Энээниие юун гэршэлнэб гэхэдэ, далайн тунгалаг һайхан уһанда амидардаг амитад, илангаяа омоли загаһан үсөөн боложо байнхай.

Гол горхоной захаар, хэмһээ ехээр модоной отологдоһонһоо боложо, олон голнуудай уһан бага болоо, зариманиинь хаташоо. Тиин ой модоор элбэг газарта пүүжэ, модоной бэлэдхэл хэхэ болоһон леспромхозууд үшөөл хуушан газартаа хүдэлһөөр. Мүнөө, жэшээнь, Загарайн аймагта тогтоогдомол хэмһээ гурба дахин ехээр модон отологдоно.

Нюруугайнгаа гүйхэрхэ тума голой уһанай булангиртаха, муухай болохонь түргэдэнэ, сабшалан, таралан уһалха хэрэг ехээр хохидоно.

Эһэ тооһотой, утаатай агаар хүн зондо, амитанда мүн лэ бага бэшэ хоро хүргэнэ. Эһэ шандарууһаа, хорото газуудһаа сэбэрлэжэ, агаарта утаагаа гаргаха ёһотой аад, олонхи предприятинууд, электростанцинууд тэрэнэйнгээ туханда хүрэнэгүй. Цементын тооһон болон үйлэдбэриин бусад хорото үлэгдэлнүүдые барижа абаха оньһон түхеэрэлгэтэй байбашье, Тимлюгэй цементын заводой хүтэлбэрилэгшэд имагтал өөһэдынгөө үйлэдбэриин хүнгэн мүр хаража, тэрэнээ шадаал һаа хүдэлгэхэгүйе һэдэдэг байна.

Гал аюулһаа газар дайдаяа, илангаяа ой модые хамгаалха, һэргылхэ дүрим заабаринуудай хазагайруулагдадаг дээрэһээ гүрэндэмнай горитой хохидол жэл бүри ушаруулагдана.

Агнуурнин, загаһа барилгын гуримай баһал мууса сахигдадаг дээрэһээ ан гүрөөл, шубуу шонхор, загаһан, илангаяа хорюултай хаһа сагта олоор хюдагдана. Бодон гахай, буга, хандагай болон бусад зарим ан республикадамнай улам хомор, үсөөржэ байнхай. Газар дайдаараа манай Буряад оронһоо хэдэн дахин бага Московско областьдо хандагайн 12 мянга хүрэтэрөө үдэжэ байхада, манай эндэ 6—7 мянга толгой үлөө гэжэ багсаагдана.

Модо бэлэдхэдэг гүрэнэй предприятинуудһаа гадна, ондоо олон ажахынууд, барилгын болон бусад эмхи зургаанууд, эрхэтэд модо отололгын дүрим хододоо сахинагүй. Хорюултай газарта модо унагааха, бургааһа сагдуул хухалхаһаа эхилээд ёһо бусын элдэб ябадалһаа ойн ургамал хохидолдо ороно, мүглэ, жалгын заха эрье һалхинда үлеэгдэн, урыда абтан нурана.

Хүн бүхэн доро дороо байгаали хамгаалхын хэмжээ ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадахые эрмэлзэхэ зэргэтэй гэжэ конференцидэ хабаадагшад онсо тэмдэглээд, энээн тушаа республикынгаа арад зондо тусхай бэшэгээр хандаһан байна.

ШАНГА ХИНАЛТА, ЭРИЛТЭ ХЭРЭГТЭЙ

Байгаалиин баялигые зүб мүрөөр ашагтайгаар хэрэглэхэ тушаа гүрэнэй түрэмнай тодорхой заабари, тогтоол абахатаяа хамта тэрэниие бодото байдал дээрэ бэелүүлхын тула ехэхэн хүсэ зөөри гаргадаг, газар дайдын хэшэг улам саашань арьбадхан ашаглаха хэрэгтэ, сэхынь хэлэхэдэ, мүнгэ һомололго гамнадаггүй гээшэ. Модо отолбол, орондонь сагдуул гү, али борбоосгой һуулга гэһэн эрилтэ ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдана. Республикымнай ой модоной ажахые эрхилхэ талаар байгуулагдаһан тусгаар министерство, тэрэнэй мэдэлэй аймагуудтахи предприяти, эмхи зургаанууд ой модо галай аюулһаа аршалха, модо һуулгаха, ой соо ариг сэбэр сахиха жэл бүри ехэхэн даалгабаритай байдаг. Теэд лесхозуудые тэрэ уялгаяа гүйсэд һайнаар дүүргэнэ гэхын аргагүй. Модо һуулгалгада жэл бүри горитой хүсэ зөөри гаргагдадаг аад, хахадынь хии тала руу хосорно.

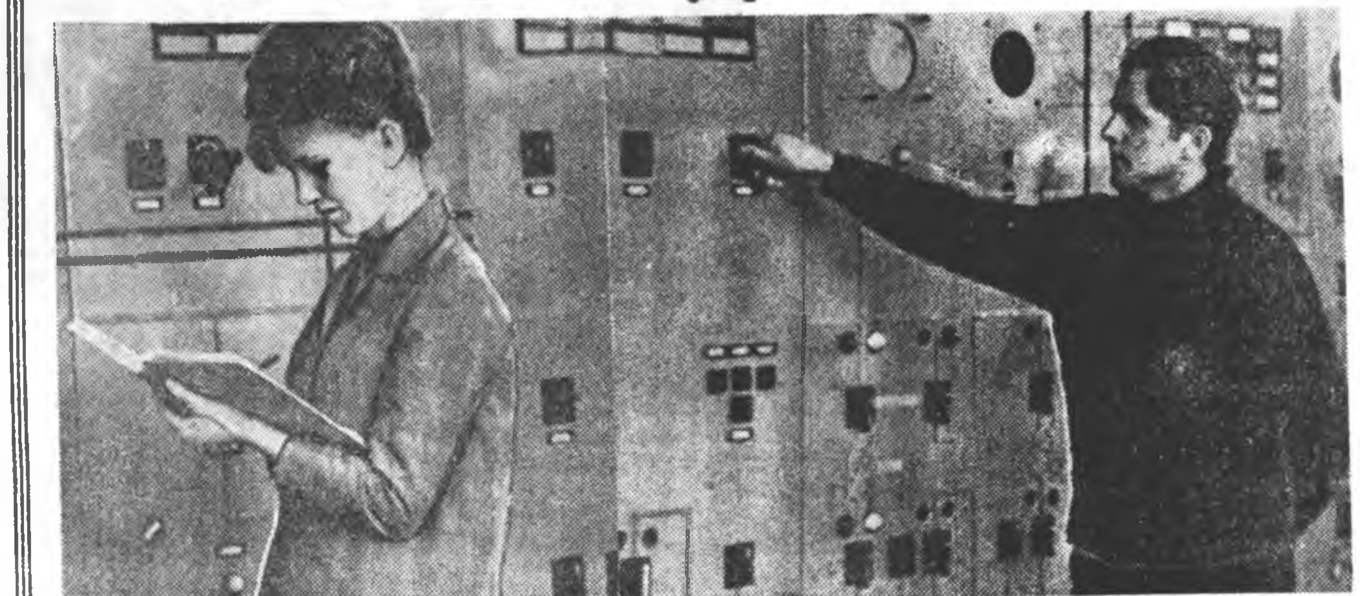
Үйлэдбэридэ, гэр һуудалай хэрэгтэ хэрэглэгдэһэн уһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэ байгуулхын тула мүнгэн зөөри предприяти, эмхи зургаан бүхэндэ һомологдодог. Харин тэрэниие ашаглажа, саг соонь хэрэгтэй барилга хэхэеэ хүтэлбэрилэгшэд һанаашалдаггүй байна. «Татарский ключ» гэжэ карьероуправлени Кировэй нэрэмжэтэ завод хоёр лэ үйлэдбэридөө хэрэглэһэн уһа тогтоогдомол нормын ёһоор сэбэрлэжэ, гол руу оруулдаг. Харин республикын бусад предприятинууд тогтоогдомол шанарһаа дутуугаар арюудхаад гү, али оройдонь сэбэрлэншьегүйгөөр үйлэдбэридөө хэрэглэһэн уһаяа гол мүрэн руу табиһаар. Шэнээр бодхоогдожо байһан предприятинуудай дэргэдэ уһа, агаар сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд һүүлшын ээлжээндэ баригдахаар хараалагдадаг, тииһээр байтараа предприятиин ашаглалгада үгтэхэдэ дутуу ядуу хэгдэһэн гү, али огто орхигдошоһон байхаа һанадаг. Байгал далайн уһанай шанар муудхаахагүйн тула Сэлэнгын ЦКК-да уһа сэбэрлэлгын үнэтэй орёо оньһон түхеэрэлгэ бүтээгдэхээр хараалагданхай аад, тон аалияр ябажа байһандань һанаагаа зобохоор.

Ой модо буруу отолһон гү, сэбэрлэгдээгүй уһа, арюудхагдаагүй утаа дэлхэй дайда руу табиһан предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ хэгдэжэ, зохихо хэмжээ абахыень баадхагданагүй. Байгаали хамгаалгын бүлгэмэй болон бусад ниитын зурганай эмхинүүдэй ажаглалта, дурадхалнуудые дүүргэдэггүй хүтэлбэрилэгшэдтэ хуулияр хараалагдаһанай ёһоор хэмжээ абаха, яла түлүүлхэ ушар үсөөн үзэгдэнэ.

Газар уһанайнгаа баялиг гамнаха, шадал зэргээрээ арьбадхаха үзэл бодолтойгоор улад зониие хүмүүжүүлхэ, сэсэрлиг модо һуулгаха, һуурин тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохоһоо эхилээд ниитын хүдэлмэридэ олоор элсүүлхэ хэрэг үшөөл һулаар ябуулагдана.

Ц. ДУГАРОВ.

ХОЁРДОХИ...





Улаан-Үдэ город шадар «Районная» гэжэ хоёрдохи подстанци хүдэлнэ. Энэ станци Эрхүүһээ электрын элшэ хүсэ абадаг томохон подстанци юм. Тэндэһээ хубаагдаһан зайн гал республикымнай аймагуудта хүргэгдэнэ. Подстанцида табигдаһан автотрансформатор Галуута-Нуур городые, Сэлэнгинск тосхониие, ТЭЦ болон Шишковкын «Западная» гэжэ подстанциие тогоор хангадаг байна. Гадна тэндэ хүсэ ехэтэй хоёрдохи автотрансформатор ашаглалгада үгтэхөөр бэлэн болгогдонхой.

«Районная» подстанциин автотрансформаторнууд Улаан-Үдэ городой теплоэлектроцентралиин турбинануудые, бусад электро-түхеэрэлгэнүүдые заһаха аргатай юм. Тэрэшэлэн түмэр замай электрофикацилагдахада поезднуудые ябуулха элшэ хүсэ тус подстанци үгэхэ байна.

Подстанциин коллектив эбтэй эмхитэй, эршэтэй шангаар ажаллана. Тэдэнэр февраль һарада 50.000 киловатт-час электрын элшэ хүсэ алмаһан байна. Мастер Петр Иванов, ахалагша дежурна Валентин Сластин, дежурна Светлана Кореева, электрослесарьнууд Павел Украинцев, Сергей Загузин болон бусад тон харюусалгатай газарнуудта табигдан, ехэ оролдолго хэшээлтэйгээр хүдэлнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: ахалагша дежурна В. Сластин пультын дэргэдэ хүдэлжэ байна. 2. Подстанциин главна щидэй дэргэдэ С. Кореева, мастер Петр Иванов гэгшэд ажаллажа байна.

С. БАЛДУЕВ.
Фотонь авторай.

ТҮРҮҮШҮҮЛДЭ—ШАН

КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Агуухэ Октябриин социалис революциин 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө мүрысөөндэ оролсожо, колхоз, совхозууд, РСФСР-эй хүдөө ажахын министерствын мэдэлэй предприятинууд болон эмхи зургаанууд түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлые амжалтатайгаар дүүргэһэн байна.

Тэдэнэр 1967 ондо хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса, адууһа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлжэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулһан, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэн, хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэһэн байха юм.

Нёдондо хүдөөгэй ажалшадай дунда дэлгэрһэн бүхэроссин социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, РСФСР-эй хүдөө ажахын министерствын коллеги, хүдөө ажахын болон бэлэдхэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзуудай ЦК-гай президиум тогтоол баталан абаа.

Область болон хизаарнуудай, автономито республикануудай зарим колхоз, совхозууд мүрысөөндэ илагшадта тоологдожо, РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар барюулагдаха болоо. Иимэ коллективүүдэй дунда манай республикын Кабанскын совхоз оролсоно. Тиихэдэ Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхоз 7 мянган түхэригэй мүнгэн шанда хүртөө.

РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын коллеги, хүдөө ажахын болон бэлэдхэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг болон 4200 түхэриг нэгэдэхи мүнгэн шанда Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхоз хүртэһэн байна.

Хоёрдохи мүнгэн шанда Кабанскын аймагай Шергинскэ совхозой, мүн Прибайкалиин аймагай «Заветы Ильича» колхозой коллективүүд хүртэбэ.

Гурбадахи мүнгэн шанда Бэшүүрэй совхоз, Улаан-Үдын аймагай ан үехэбэрилгын «Забайкальский» совхоз, Улаан-Үдын мал шахан таргалуулха совхоз хүртэбэ. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхоз баһал шанда хүртөө.

Л. ПЕТИНОВ.



...лаан-Үдэдэ милицниин залуу хүдэлмэрилэгшэд болон дружниннигуудай зүблөөн болоһон ...лөөн дээрэ ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой секретарь Г. Жукова элидхэл хээ. Зураг дээ... хабаадагшад забһарлалгын үедэ.
Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

...И БОЛОН ШВЕЦИДЭ ОЛДОҺОН БАРИМТАНУУД

...Рэй Наукануудай академиин Ленинградтахи ...институдаар бэлдэгдэжэ, һаяхан хэблэгдэн гара...уулбари Степан Разинай хүтэлбэри доро XVII ...эй үеэр Россида болоһон таряашадай дайн ту...ын саанаһаа олдоһон шэнэ документнүүдтэй со...ршадые танилсуулна. Тэдэнэй олониинь мүнөө ...манай орондо мэдэгдээгүй байгаа.

...зин гэжэ нэрэтэй
... Астраханиин ада-
...өө. Байхын бары-
...агдаһан 800 хүдхэ-
...й ябалсана». «Бу-
...ые дарахын түлэ
...тэй 400 буудаг-
...сад сэрэгэй хүнүү-
...ахань эльгээбэ».
...ые номгоодхохын
...ань ошолсогшодой
... сэрэгэй алба хэ-
... голландец—Людвиг
...гэжэ бэшэһэн бай-
...ахи Швециин гү-
... иимэ гар бэшэг
...й астраханьска бу-
... байдалые харуул-
... немец хэлэн дээрэ
... ород дээрэ оршуу-
...шынхеэ хэблэгдэ-

...ые дарахаар эль-
...ууд Хара Яр гэжэ
...ашадтай уулза-
... тала руу орошоһон
... түүхэшэд мэдэдэг
... ородойшье, мүн
...танууд һаа энээн
...ыгээр бэшэһэн
... Анха түүхи

Людвиг Фабрициусай бэшэгһээ энээн тухай мэдэжэ абабабди.

«Дээрэ дурдагдаһан буудагшадай Москваһаа гарахатай хамта, Астраханьһаа 5000 шахуу хүн гол мүрэнөөр, хуурай газараар дамжан, Стенька Разинтай тэмсэхээ гараһан юм. Тиихэдээ Разиниие хоёр тээһээнь хабшажа дараха гэһэн байгаа. Зүгөөр Разин түрүүшээр ерэһэн сэрэгүүдые бута сохижо, байдалаа заһаруулһан байба. Бидэнэй дабшалга тухай тэрээндэ дуулгажа байһан. Царицынһаа гараад, хахад замдаа Хара Ярай оршондо мантай ушараа... Стенька хээрын талада гараад, сэрэгүүдээ үргэн фронтоор жэрылгэн жагсааба. Нэгэ хажууһаа багашагаар шатаагдаһан утэ модондо зургархан бүд гү, али тугханyудые хадаад, буугүй хүнүүдтэ үгэһэн юм. Эдэ бүгэдые холоһоо харахада, ехэ һүртэй, гоёор үзэгдөө бэлэй. Олон тугуудай, штандартнуудай намилзажа байһан газарта олон лэ хүн байгаа ёһотой гэжэ юрын сэрэгшэд ойлгоһон байна. Эдэ сэрэгшэд буһалгаашадтай ушарамсаараа тугуудаа үргөөд, барабануудаа нэерүүлһээр Разинай тала руу орошоо бэлэй. Юундэб гэхэдэ, үнинэй хүсэдэг юумэмнай һаял хүсэлдэбэ гэжэ ойлгоһон байгаа ха юм. Уулзан сасуугаа таалалдажа, тэбэрилдэжэ ороо һэн. Урбаһан боярнуудые хюдахын тула, богоолшолгын хөөмэгшэ өөрһөө абажа хаяхын тула, сүлөөтэ хүнүүд болохын тула амя наһаяа гамнангүй, бэе бэеэ хамгаалха, тэмсэхэбди гэжэ хэлсэһэн байгаа».

Тэрэ голландец Степан Разинай плендэ ороод, Астраханиие абалгада хабаадалсаһан юм ха. Городые добтолон эзэлһэн тухай, Астраханиие захирдаг байһан хаанта засагай воеводствын орондо арад зоной аша туһа хамгаалха захиргаанай буһалгаашадаар тогтоогдоһон тухай урдань мэдэгдээгүй зүйлнүүд Фабрициусай бэшэгһээ элирээ.

Фабрициусай бэшэгүүдтэй ном соо баһа нэгэ һонин бэшэг бии. Тэрэниие англи купец Томас Хебдон бэшэһэн байдаг. 1671 оной июниин 6-да Степан Разиниие Москва соогуур шэрэжэ ябуулһан тухай, тэрэниие саазалһан тухай шэнэ тобшо зүйлнүүдые Томас Хебдон өөрынгөө нютаг хүндэ, Ригэдэ байһан английска худалдаа наймаанай түлөөлэгшэ Ричард Даниельдэ эльгээһэн бэшэг доторoo харуулһан юм.

Анатолий ЛЮБАРЕНИЙ.

ЮРЫН ХҮНҮҮД ТУХАЙ

ГҮҮРТЫЕ ДААГША ДОРЖИЕВА

Манай колхозой ямар фермэ түрүү зэргэдэ ябана хаб гэжэ һонирхоходо:

— Зуһаланай фермэ ааб даа, — гээд хэлсэдэг.

Энэ фермэ колхоз соогоо эгээл ехэ һү һаадаг. Үхэр малынь хододоо тобир тарган байгша. Үнеэн бүриһөөнь тугал абтажа, нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр томо болгогдодог. Зуһаланай фермэ шэнги олон шагнал, магтаалда хүртэһэн ондоо фермэ байхагүй. Зуһаланай фермэ «Коммунис ажалай коллектив» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Үшөө «Совет засагай 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ коллектив» гэжэ алдаршанхай.

Ямар хэшээл оролдолгын ашаар эрхим үрэ һунгууд түйлагдадаг юм ааб? Үнэхөөр магтаалда хүртэмөөр фермэ гү? Зуһаланай фермые даагша Ринчин Жамсарановна Доржиеватай уулзажа хөөрэлдэхэдөө, һонирхоһон асуудалнуудтаа харюу абаха байхат. Дардам харгын хойто хажууда, хангил хадануудай бүгшэм хормойдо шэбээлһэн, абаһаар хүнэй анхарал татама үндэр, салуу байрануудтай Зуһаланай фермэдэ хүрэхэдэтнай Ринчин Доржиева заатагүй газаагаа ажалаа хэжэ ябаха...

Энэ хүнэй үдэр соо хэхэ ажалынь ехэ. Өөрөө бусад табан һаалишадтаа адли үнеэдые даажа абанхай. Тэдэнэйнгээ хойноһоо харууһалха, шэнэ абаһан тугалнуудаа түлжүүлхэ. Гадна Ринчин Доржиева бүхы фермынгээ ажал хэрэгүүдэй түлөө харюусадаг, һаалишадай ажал хүтэлбэрилхэ уялгатай юм. Тиимэһээ ажал хүдэлмэридөө нобшоронгүй, соморхоноор байлгаха, урагшатай, амжалтатай байхын түлөө бүхы ажал хэрэгүүдээ зүбөөр эмхидхэхэ, суг ажалладаг нүхэдөөрөө үгэеэ ойлголсохо шухала бшуу. Ринчин Доржиева шадамар, дүй дүршэл ехэтэй, гансашье нүхэдэйнгөө дунда бэшэ, мүн бүхы колхоз соогоо хүндэтэй болоһон.

Хори гаран жэлдэ малшанаар ябахадаа, тэрэ баян дүй дүршэлтэй болоншьегүй яахань һэм. Теэд Зуһаланай фермые даагшаар томилогдоһоор оройдоол дүрбэдэхи жэлээ ажаллажа байна. Анханай түрүү зэргэдэ ябаһан, нэрэ солотой фермые даажа абахадаа: ажалаа хүтэлбэрилжэ шадангүй, һү һааляа доошолуулжа, үхэр малаа гарзалуулжа, түрүү байдаг фермын нэрэ хүндые хухалжархихагүй хүн -аа гүб? гэжэ Ринчин Доржиева бага сага мараһан байгаа.

— Бү ай. Бидэшни туһалжа байхабди,— гэжэ үнинэй малшан Жаб Шагдуров тэрэниие найдуулаа бэлэй.

Тэрэ гэһээр нүхэр Доржиева хэхэ ажалаа нүхэдтэеэ зүбшэн, фермынгээ ажал хэрэгүүдые урагшатай ябуулна. Мүнөө пенсидэ гараад, хүгшэнтээ нэгэ һаалишанай мал хамһажа харадаг. Жаб Шагдуров, баян дүй дүршэлтэй үнинэй һаалишан Ханда Цыренова болон бусад нүхэдынь тэрэнэй ажалаа хүтэлбэрилхэдэнь ехэ туһаламжа үзүүлдэг юм.

Үхэр бүридэ үбэл, хабарай үедэ үгтэдэг тэжээлыень зүбөөр гаргашалжа, малаа гарзалуулангүй, хагсуу хүйтэн һаранyудые дабажа гараха гээшэ гайтайхан лэ хэрэг aаб даа. Фермые даагшын һула, ажалдаа хайхарамжагүй байгаа һаань, үбһэ тэжээлынь хаана хүрэхэб даа: март һарын маарахаһаа урид хооһоршоод лэ, хубхай хашаан соогоо үлэн хооһон малнуудаа мөөрүүлхэ ушар тохёолдохо бшуу. Тиигэхэгүйн тула Ринчин Доржиева фермэдээ үгтэһэн үбһэ тэжээлээ тон наринаар, хэм хэмжүүр соохононь гаргашалжа шададаг. Хажуугаарнь өөрынгөө нүхэр Гомбые үхэрнүүдээ эдеэлсэтэй тунга хагданда адуулхыень ходол захижа, һануулжа байдаг.

Тэрэнэй нүхэр Гомбо Дамбиевич Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадажа, фронтһоо шархатай, контузитай болоод бусажа ерэһэншье һаа, колхоздоо хүдэлжэ эхилээ һэн. Тэрэ мүнөө гурбадахи группын инвалид, хэдэн жэл соо мал адуулна. Гомбо Дамбиевич партиин гэшүүн тула өөрынгөө харюусалгые зүбөөр ойлгодог, гансашье һамганайнгаа захяа заабаринуудые бэшэ, мүн колхозойнгоо партбюрогой, правлениин зүгһөө абаһан даабаринуудаа яабашье дүүргэхын түлөө оролдодог юм. Тиимэһээл тэрэнэй адууһан мал шадал хүсөөр һайн ондо ородог ха.

Нютагайнгаа эрхэ байдал, үбһэ тэжээлэйнгээ хэмжүүр хараадаа абажа, энэ фермынхид бүхы үнеэдээ декабрь, январь һарануудта тугаллуулдаг болонхой.

— Эртэ үбэл байхада үнеэд хүсэ шадалаа буураагүй байдаг. Тобир тарган үнеэдһээ һайн түл абтадаг. Тугалнуудынь үбшэ хабшанда балай дайрагдадаггүй. Түргэн томо болодог,— гэжэ Доржиева хөөрэнэ. — Тиимэһээ бүхы үнеэдээ декабрь-январьда тугаллуулдаг гуримтайбди. Мүнөө жэлшье энэ гуримаа алдаагүйбди. Мүнөө бүхы үнеэднай тугаллажа, хамта 112 шэнэ тугал абтаад, томо боложо байна.

Һаамхай үнеэдынь тусхай харууһан доро байдаг. Тэдэнэртэ силос, талха таряанай зүйлһөө гадна, үбһэ, һолоомо халуун уһанда дэбтээгээд эдюулдэг. Микроэлемент болон бусад тэжээлэй бодосууд мүн лэ хирэ-хирэ болоод лэ үгтэдэг юм. Тусхайта тугалшанай үгы дээрэһээ һаалишад өөһэдөө тугалнуудаа харууһалдаг. Һү багатайшаг үнеэндэ хоёр тугал тэлижэ хүхүүлдэг юм. Тиихэдэ ажалынь нобшохон байдаг гэбэшье, үдэр бүри ээлжээлэн нэгэ һаалишаниинь сүлөө байха, амарха аргатай.

Зундаа тугалнуудайнгаа томошог боложо, үнеэдэйнгээ һү оромсоорнь, бүхы тугалнуудаа эхэһээнь һалгаадаг. Тиигээд бүхы үнеэдээ хайдагаар һаадаг юм. Үнеэдые хайдагаар һаадаг болоходонь, һүнэйнь тоһолиг 0,6—0,7 процентээр дээшэлдэг. Энэнь һаалишадта һү һааляа дээшэлүүлхэдэнь ашатай байдаг лэ. Ажалайнгаа энэ гурим эбдэхэгүйн тула Ринчин Доржиева хододоо оролдодог. Энээнэй ашаар ажал хүдэлмэридөө амжалта түйлажа, хододоол түрүү фермэ гэһэн суута гарана. Тэрэ өөрөө һү һаалгаар һүүлэй гурбан жэл соо колхозойнгоо бүхы һаалишадай урда ябана. Үнгэрһэн 1967 ондо һаамхай үнеэн буриһөө 960 литр һү һааха түсэбтэй байһан аад, 1121 литр һү һаагаа һэн. Мүнөө жэл тэрэ бүри дээшэлүүлһэн уялга абанхай.

Ринчин Доржиева колхозойнгоо правлениин гэшүүнээр, сомоной Соведэй депутадаар хэдэ дахин һунгагдаһан. Ниитын хүдэлмэридэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадана.

Ринчин Доржиева найман үхибүүдэй эхэ юм. Тэрэнэй энеэбхилһэн тодо харасань ажал хүдэлмэреэрээ, ажабайдалаараа, түрэһэн үхибүүдээрээ хананги байһан эхын зол жаргалые гэршэлнэ.

В. САМБУЕВ,
Ф. ЦЫДЕНЖАПОВ.
Захэаминай «Байкал» колхоз.

МАНАЙ АЙЛШАД

УРААЛАЙ УЯНГА



«Хабарай элдин сагта хараасгай болон бусад шубуудай халин элин ерэдэгтэл, сэлгеэ Буряад нютагтамнай сээжын аялганууд айлшалнал»,—гэжэ уржадэр оперо болон баледэй театрай ендэр дээрэ болоhон Ураалай суута хоорой концерт харахаяа Бэшүүрhээ ерэhэн нэгэ наhажаал үбгэнэй хэлэжэ hуухые hанаандаа оруулбаб. Үнэхөөрөөшье хабарай сагаар далита айлшад—дуунууд эндэмнай зэдэлнэл. Коми АССР-эй ансамблиин hүүлдэ — Ураалай хоор...

Уласхоорондын конкурснуудай лауреат, тэрэшэлэн үнгэрhэн жэлдэ болоhон хоорнуудай ойн баярай hорилдоондо илагшадай нэгэн — суута Ураалай арадай хоор манай нютаг хоёрдохёо айлшалба.

— 80 хүнhөө бүридэhэн манай коллектив Алас-Дурна хизаараар айлшалаад, нютагаа бусажа ябана, —гэжэ хоорой директор Алексей Алексеевич Сальников хөөрэбэ.

— Хэдэн жэлэй саанахида орходоо жэшээгүй шэнэ программатай ерээбди. Энэ программа бэелүүлгэдэ хоорой хушанай хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн, РСФСР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша Л. Л. Христенсен, хоорой главна балетмейстер Неонила Александровна Мальгенова, арадай хатарнуудые найруулагша Ольга Николаевна Князева гэгшэдэй үүргые онсолон тэмдэглэмээр.

Энэ хоорой шэнэ дуунуудые сонсходоо, тэдэнэй бэлиг шадабариин хажуугаар, мүнөө үеын арадай дуунуудые илангаяа олоор гүйсэдхэдэгынь гайхан анхармаар. Ушар юуб гэхэдэ, хоорто хабаатай тусхай бүлэг Свердловско, Челябинска областиин хото, хүдөө нютагаар саг үргэлжэ ябадаг, шэнэ дуунуудые согсолон бүридүүлдэг, тэрэшэлэн Ураалда бии бүхы уран hайханай коллективүүдтэй нягта холбоотой юм. Энэнь hайн үрэ дүнгэй, амжалтын түлгүүри болодог. Гадна хоортой холбоотойгоор Ураалай композиторнуудай ажалладаг ушар гайхалгүй. Композитор Владимир Иванович Горячих дэмы бэшэ алдарта хоорой уран hайханай хүтэлбэрилэгшэ бшуу. Мэдээжэ композитор, «Ураалай рябинушкын» автор — Евгений Родыгин энэ хоорой өөрын хүн болоhоор үнинэй юм.

...Хоёр часай туршада сээжэ зүрхэнэй шэмэг болоhон ород дуун Ленинэй орденто оперо болон баледэймнай театрай зал соо замхаагүй. «Ленин бидэнтэй» гэhэн үргэн дэлисэтэй, баяр ёhолол түгэс уянгатай гайхамшагта дуугаар тэдэнэй концерт эхилнэ. Дуунай доторой баян удхые дамжуулжа шадахаhаа гадна, арадай дуунай мартагдашагүй маяг хэлбэри дагуулан, уянга гарган, эршэмтэй хонгёогоор гүйсэдхэхыень шагнаhан хүнэй hанаа амар hуухын аргагүй. Үгышье hаа «Ужамиин даа, талаа» гэhэн ута уянгатай, дэлгэр, үнэхөөрөө тэрэ таладаал ужам аялгатай нүгөө дуушье абаад үзэел. Ёhотойл ородой, ёhотойл арадай сэдьхэл эндэ харагдана бшуу.

Нүгөө талаhаа, хоорой эхэнэр дуушадай бүлэгэй гүйсэдхэлгые онсо hонирхомоор. «Түргэн урасхалта горхон дээгүүр» гэhэн уянгын дуунай гайхалтай дулаан маягтай зэдэлгээе, удхыень үнгэарнь урбуулан шахуу гүйсэдхэhыень шагнагшад удаан мартахагүй байха. Үшөө нэгэ hонирхолтой зүйл. Хүгжэмэй инструментнүүдэй дахиулгүйгөөр дуу дуулаха гээшые ехэл мэргэжэhэн, бэлигтэй коллективүүд шададаг юм гэжэ баранди мэдээжэ. Тиин «Хабарай аялганууд» гэhэн Евгений Родыгинай шэнэ дууе хоорой гүйсэдхэхэнь баhал hонирхолтой байгаа.

Ондоошье жанрай—шог ёго, хатарай, хүхюун зугаагай дуунуудые гүйсэдхэлгэдэшье айлшаднай айхабтар мэргэжэн шунаhанаа тэрэ үдэшэ баталаа. Завьялови, Конюхов гэгшэдэй гүйсэдхэhэн «Найжахамни» гэжэ дууе зал соо суглараrшад нэрьемэ альга ташалгаар угтас. Тэрэшэлэн артистнууд В. Маклыгина, И. Пермяков гэгшэд жэнхэни ород маягтайгаар «Калиновска частушкануудые» дуулажа, олоной hайшаалда хүртөө. Юуб гэхэдэ, эдэ частушкануудые балалаешник Стороженко гэгшын хүгжэмэй дахуулга доро гүйсэдхэхэhөө гадна, Ураалай маягаар үгэнүүдыень утаар татан дуулахадань, илангаяа hонирхол үүсхээ. Хоорой репертуарта частушканууд тусгаар hуури эзэлнэ гэжэ хэлэхэдэ зүбтэй. Дуушад Н. Ларионова, Л. Орлова гэгшэдэй Ураалай багагадай частушкануудые аялгалха, уянгалхые хараhан, шагнаhан hайт! Үнэхөөрөө мартагдашагүй.

Хатарай номернууд хоорой программада баhал ехэ hуури эзэлнэ. Жэшээлхэдэ, «Партизануудай уулзалга» абажа харая. Артистнууд эсэшэ сусашагүй дэбжэлгэтэй байхаhаа гадна, ород хатарай орёо нугалбари, уран абаринуудые гүйсэд шудалhанаа харуулаа. «Ураалай үдэшэ» гэhэн хатарайнь нүгөө композицида мүн лэ hайн гэхэhээ ондоо сэгнэлтэ үгэшэгүй. Ород шэнэ үеын хатарые найруулан табилгада бэлиг шадабаритай байhанаа харуулжа шадаhан Князева, Крутский гэгшэдэй хэшээл оролдолго эндэ магтангүй баймаар бэшэ.

...Эдэ үдэрнүүдтэ Буряад ороноймнай ниислэл—Улаан-Үдын оперэ болон баледэй театр соо, концертнэ залнууд соо ород дуунай найр болоо гэхэдэ зүбтэй. «Гансашье Ехэ-Куналеймнай хоор онсо шэнжэтэй бэшэ, нютаг нютагай ород дуун өөрсэ юм байна. Гайхалтай үргэн ужам ород орондоол дэлгэр байна даа ород дуун», —гэжэ үнөөхи намтай зэргэлжэ hууhан үбгэжөөл дүнлэн хэлээ hэн. Тэрэнэй hанамжые Ураалай арадай хоор шагнагшад дэмжэхэ байха гэжэ hанагдана.

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ.



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. «Партизануудай уулзалга» гэжэ хатар. 2. Артистнууд В. Маклыгина, И. Пермяков гэгшэд «Калиновска частушкануудые» гүйсэдхэжэ байна.

С. ДОРЖИЕВАЙ фото.

УРАН ГАРТАЙ БАСАГАН

Үдын хоол бариха саг дүтэлжэ байба. Хориин аймагай ажалшадай ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинатта хүн зон олон. Оёдолшодой таhалга соо наhатайшье болоhон, бүри залуухапшье оёдолшод харагдана. Зугынүүдэй hиинаhандал оёдолой машинануудай нэгэ жэгдээр гүнгинэн хүдэлхэнь дуулдана.

— Наталья Хулубаевна мүнөөдэр ажалдаа гээшэ гү?—гэжэ нэгэ бүдүүбтэр бэетэй, наhажаал эхэнэрhээ асуухадамнай, манине hонирхонгёор шарайшалан харгаад, харюушье үгэнэгүй, баруун таhалга руу яаралтай орожо, шарабтар үhэтэй, энеэбхилhэн залуухан басага дахуулаад ерэбэ.

— Наталья Хулубаевна энэл даа,—гэжэ манда дүтэлхэ хоорондоо хэлээдхибэ. Өөр тухайдаа олон юумэ балай хэлэхэ дурагүй байба. Хөөрүү налгай, хүндэ урихынаар энэ басаган гурбадахи жэлээ комбинатта хүдэлхэ зуураа, коллективтээ хүндэтэй, бэрхэ мастер болонхой.

Бишыханhаа оёдол хэхэ дуратай hэм гэжэ хөөрэнэ. Түрэhэн эжынь хүбсаhа хунар оёходоо анханhаа уран шадамар hэн хаш. Эжынгээ ажалдаа ошоходо, арба нэгэтэйхэн Наташа үүдээ шабхэдээд, эхынгээ хууша хаашан плати хангилжа, оёдолойнь машинаар оёод туршадаг болоо hэн ха.

Олон жэл үнгэрөө. Наталья Улаан-Үдэ ерэжэ, оёдолой hарын hургуули гараа. Удаа тээнь эндэхи мяханай комбинадай ательедэ оёдолшоноор хүдэлөө. Баян дүй дүршэлтэй, бэрхэ бэрхэ мастернуудай хажууда hургуули гараа. Тиигээд тус ательедэ хэдэн жэл таhалгаряагүй хүдэлбэ.

Энэ басаган, юундэшьеб, ходо хүдөө гараhайб гэжэ сэдьхэдэг болоо бэлэй. Хүнэй үгөөр, уран гартай басаганай Хориин аймаг ошохо болоходонь, суг хүдэлдэг мастернуудынь ательеhээ табиха дурагүй байhан. Теэд хүсэhэндөө хүрэдэг Наталья жүдхэhэн тээшээ жүдхөөд, Хориин комбинатта ерээ бэлэй.

Мүнөө нүхэр Суворова эрхим оёдолшон гэжэ аймаг соогоо суута гаранхай. Тэрээндэ захил хэхээ холын совхоз, колхозуудhаашье ерэдэг. hара бүхэнэйнгөө даабарише 200 процент дүүргэжэ байдаг.

Залуу оёдолшодые оролдосотой, дуратайгаар hургадаг. Хани нүхэдэйнгөө хараhаар байса ургажа, амжалта түйлахадань адли баясадаг.

Имэл даа, анханhаа оёдолдо дуратай байhан коммунис ажалай ударник нүхэр Суворова.

Б. ЖИГЖИТОВ.

ГАЗЕТЭ НАЙМААЛАГШАДАЙ ТҮРҮҮШҮ...

Газетэ, журнал, политическэ болон уран hайханай номуудые арад зондо худалдан тараалга hайн hайхан, хүндэтэй хэрэг. Энэ хэрэг хадаа үзэл сурталай хүдэлмэриин таhаршагүй хубинь болоно.

Газетэ, журнал, литература худалдадаг Улаан-Үдын киоскнуудта олон жэлдэ оролдосотой hайнаар хүдэлжэ байhан хүнүүд үсөөн бэшэ. Н. И. Зубкова союзпечатиин киоскдо хорин табан жэлэй туршада хүдэлнэ. Имэ хүнүүдэй тоодо А. М. Осколкова, М. Ф. Шибико, М. М. Житихина болон бусад ороно.

Киоскын хүдэлмэрилэгшэд хүнүүдтэ ямар hонинтой газетэ, журнал, ном абахые дурадхана. Өөhэдөө тэдэнэй удхые уридшалан ябуул уншажа мэдэхэ байhан дээрэhээ тиимэ зүбшэл үгэнэ. Тиимэ хүдэлмэрилэгшэдые агитаторнуудшье гэжэ нэрлэхэдэ болоно.

Жэшээнь, киоскын хүдэлмэрилэгшэ Мария Федоровна Шибко ерэhэн шэнэ номернуу... суугаа хаража танил... hүүлээр газетэ, журна... далдадаг байха юм. Ти... кынь наймаанай түсэб... лэн дүүргэгдэнэ. Анна... ажалдаа оролдосотойго... зэлдэр зулгы зантай... рэнэй киоскын хажуу... хододоо олон байдаг... даhан газетэ, журнал... далдагдана.

Н. ХАЗ...

ХЮЛГЫН БАЙЛДААНУУ...

«Спартак» бүлгэмэй түрүү hуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэhэн республикын мүрысөөндэ 12 шатаршад хабаадалсаба.

Эндэ мастерта кандидат Владимир Власов абажа боломоор 11 очкоhоо 9,5 абажа, «Спартак» бүлгэмэй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Тус тустаа 8,5 очкотой болоhон 1-дэхи разрядай шатаршад Афанасьев, Мотовилов гэгшэд хоёрдохи, гурбадахи hууринуудые хубаагаа.

«Труд» бүлгэмэй шатаршадай дунда Улаан-Үдын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүн лэ 12 шатаршад тэмсэhэн байна.

Энэ мүрысөөндэ «Э... на» заводой түлөөлэ... Ильин 9,5 очкотой бол... дагша нэрэ хүндэлэ хү... котой болоhон Сади... Гурский гурбадахи hуу... Тэрэ 7 очкотой.

А. МИХ...

СЭГНЭХЭ, ГАМНАХА, ХАМГААЛХА ЮУМЭМНАЙ...

Түнхэн тосхоной зүүн-урда гужа соохи хүдөөлүүлгын газартэ имэ бэшэгтэй гранит шулуун хүшөө байдаг:

«Нойрсо, нүхэр. Үнэнэй түлөө тэмсэлдэ залуу наhаяа зорюулааш, үйлэ хубиhя эрхэ сүлөөтэй үнэн сэхээр холбоош».

«Москвагай «табинай» процессэ орожо, политическэ хэрэгээр сүлэгдэhэн Иван Васильевич Баринов. 1913 оной сентябриин 3-да, 71-тэйдээ наhа бараа».

Энэ бэшэгэй мүрөөр мүшхэжэ, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Хэрэнэй дунда hургуулиин музейдэ оробол. А. Н. Пантелеевэй хүтэлбэрилдэг туристнуудай тодорхойлон олоhон имэ баримтатай танилсахат.

Калужска губерниин таряашан угтай. Москвагай хүдэлмэришэн, народник И. В. Баринов революционно ябуулгынгаа түлөө Петр Алексеевтэй хамта баригдажа хаагдаhан юм. «Табинай» процесс 1877 ондо болоо. Бариновые гэр бүлэтэйнь Түнхэндэ сүлэжэрхёо hэн. Нютагай зондо Бариновтан ехэ хүндэтэй байгаа. Үбгэ hамган хоёр өөhэдынгөө асарhан хорюултай номуудые түнхэнэйхидтэ үгэжэ уншуулдаг, гэгээрэл тараадаг байhан юм ха. Хаанта засагай урдаhаа эсэргүүсэгшэ энэ хүнэй намтар, илангаяа Түнхэндэ ажаhууhан саг, ажал хэрэг тухай үшөөл хүсэд hайн мэдэгдээдүй байhаниинь гэмшэлтэй.

Түнхэнэй угытэйшүүлэй комитедэй түрүүшын түрүүлэгшэ Инокентий Леонтьевич Истоминдо, Сибириин Советскэ правительствын гэшүүн, Слюдянкын хүдэлмэришэдэй улаан отрядай командир Иван Захаровта зорюулагдаhан хүшөөнүүдые харахаяа улад зон олоороо ошодог, сэсэг табидаг юм. Эдэнэр Түнхэндэ Совет засаг тогтоохын түлөө тэмсэжэ ябаhаар, сагаан хасагуудай гартэ орожо, ами наhаа алдаа бшуу.

Совет засаг бэлэхэнээр тогтоошоогүй, манай жаргал өөрөө ерээшоогүй гэжэ мэдэнэбди. Ерээдүйн hайн hайхан байдалай түлөө тэмсэhээр унааhадай шэн габьяа, баатаршалгые тэмдэглэн, дурасхаалай хүшөө табинабди, солыень дуудаанабди, нэрыень хүндэлнэбди. Ганса Каландарашвилиин отрядай сэрэгшэдэй зариманайнь унаhан газарнуудта—Хойто-Голдо, Шошоологто, Могой-Горхондо, Гужарта, Хара-Дабаанда, Тайлгатын Элhэндэ хүшөөнүүд табигдаhан. Советскэ Союзай Герой Жамбал Тулаевай хүүр дээрэ, мүн аймагай түб Хэрэндэ хүшөөнүүд бии.

Хүшөө табихынь табяа, тэдэнээ мартажархидаг тооной байнабди.

Харин КПСС-эй ЦК-гай үүсхэлээр, түүхын, соёлой памятнигуудые сахин хамгаалха Бүхэроссин бүлгэм бии болгохо тухай РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэриин 1965 ондо гараhанhаа хойшо энэ хэрэг hайжараа. 1966 оной мартда Түнхэнэй аймагта имэ бүлгэмэй отделени анха түрүүн эмхидхэгдээд, hаяхан тэрэнэй хоёрдохи конференци болобо.

Бүлгэмэй соведэй түрүүлэгшэ Ш. Д. Санжеевэй элидхэл соо, бусадай хэлэhэн үгэнүүд дотороошье урдахи зорилгонууд, үеадхагдаагүй дутагдалнууд тухай тодорхойгоор хэлэгдээ.

Нээрээшье аймагайнгаа суута хүнүүдэй хүүрэй халагалагдаhан газарые оложо, хаража, харууhалжа байдаггүйнь аймагай бүлгэмэй отделениин дутагдал болоно. Түнхэнэй түрүүшын коммунистнуудай нэрэ алдар, аша габьяа хэзээдэшье мартагдахагүй ёhотой. Теэд тэдэнэй хүүр дээрэ ошожо, малгайгаа абажа дохихоёо үшөө хэншье hанаалаагүй янзатай. Имэ юумэ эмхидхэхэл хэрэгтэй. Тиигэбэл заншал болохо hэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай баатарнуудта hаянай олон хүшөө бодхоогдоо. Хүн зон ямар олоороо сугларжа, тэдэ эрэлхэг зоригтоноо ямар ехээр хүндэлдэг байhанаа харуулаа. Гэбэшье дайшалхы габьянуудыень харуулhан материалнууд hургуулинуудай алдар солын булангуудта, музейнүүдтэ үшөөл хүсэд суглараадүй.

Соёлой памятнигууд тушаа халта тоглолтой.

Шэмхэ тосхондохи урдын христиан мүргэлэй hүмын байшан үнихэн клубай үүргэ дүүргэгшэ бэлэй. Теэд Туранай совхозой шэнэ шулуун клубай баригдахада, хуушанай клуб хэрэггүй болошоо hааб даа. Тиигээд арсалдаатай асуудал гаража ерээ. Архитектурын памятник халаhь, шэнэдхэн hэргээхэ hэмди гэжэ зариман дурадхана. Задалжа хаяха, hуурииинь шэнэ, дүрбэн ... бариха hэмди гэха... бии. «Үгы, тээд гэрэ... зэргэ газар Түнхэн... юм гү?»—гэжэ асууж... рэнэ.

«Зүүн зүгэй искусс... республика доторо... хай асуудал табиха... ряад урашуулай ... уран гоё, нарин юумэ... Тэдэниие хаража, ха... ха хэрэгтэй», — гэж... Бальбуров ном соогоо...

Нээрээшье арад зо... лигай гэрэшэ болохо... зүүдхэлнүүд, мүнгэн ... яhан гааhан, молон ... нүүл хуушарбашье... соогуур үшөөл бии б... рэй галда hуужа ... нүүдэй оёhон ... яагааб?

Гэхэтэй хамта урал... нүүл мүнөөшье бии ... Хэрэндэ hуурижал... таб гэгшын уралан ... мэнүүд нэгэшье муз... үгыб? Алташа, мүнг... ханай гараар хэды ... бүтээг, хэды олон ... дээб?

Аймагтамнай ... шэнжэлхэ музей ... асуудалнууд улаа ... хэгдэхэ бээз.

Түүхын болон соё... гуулые сахин хамга... син бүлгэмэй Түнхэн... отделени шадаал hа... гэшүүн болгожо абах... лохо зэргэтэй.

Л. Т...

Н. НАМ...

Түнхэн.

ПРАВДА БУ...

Мүнөөдэрэй ...

Нэгэдэхи хууда... барай үдэр жэл тэ... hэн түрүү бэшэг. С... чик-космонавт, Сове... зай Герой Ю. А. Г... ветскэ Союзай Геро... полковник В. С. С... рые Улаан талмай... дүүлhэн тухай ТАС... риал. Информаци...

Хоёрдохи хууда... тиина ажабайдал»... ка доро КПСС-эй... Железнодорожно ра... промышленности... даагша А. Насыро... Редакцида ерэhэн... Фоторепортаж. ТАС... риалнууд.

Гурбадахи ... «Карл Марксын ... жэлэй ойдо» гэhэн... ро академик П. ... «Маркс—научна ... үндэhэ hуури таби... статья. Хилын са... мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хууда... цида ерэhэн бэш... наар амаржал ... ТАСС-ай интервь...

Түби дэлхэйн гашуудал

РИМ, мартын 30. (ТАСС). СССР-эй посольство болон Италида байдаг бусад совет эмхи зургаануудта олон тоото телеграмманууд ороно. Тэдээн соонь италиинхид Ю. А. Гагаринай саг бусаар наhа барааhантай дашарамдуулан, өөhэдынгөө гашуудалые мэдүүлнэ.

«Хүн түрэлтэндэ замбуулинай үе саг нээhэн hайн hайхан hанаатай, эрэлхэг зоригтой түрүүшын хүн Юрий Гагаринай үсалда орожо, саг бусаар наhа бараhантайнь дашарамдуулан, таанадтай суг хамта гашуудажа байнабди», —гээд Моден провинциин гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүн бэшэнэ.

«Неаполиин ажалшад шаналан гашуудажа байна»,—гээд энэ городой Ажалай палатаhаа ерэhэн телеграмма соо хэлэгдэнэ.

ЖЕНЕВЭ, мартын 30. (ТАСС). «Эрхим hайн хүн Юрий Гагаринай саг бусаар наhа бараhаниие гүнзэгыгөөр шаналжа байнабди», «...тэрэнэй дурасхаал ерээдүйн үетэнтэй гүн сэдьхэлэй утаhаар холбоотой байха», «Дэлхэй дээрэхи түрүүшын космонавтын саг бусаар наhа бараhантай дашарамдуулан, совет арадтай суг хамта гашуудажа байнабди». Имэ мэдүүлгэ болон бэшэгүүд Женевэдэхи ООН-ой отделениин дэргэдэхи СССР-эй түлөөлэлгын байшанда ерэнэ. Швейцариин газетэнүүдэй олон тоото материалнууд геройкосмонавтын дурасхаалда зорюулагдана.

НЬЮ-ЙОРК, мартын 30. (ТАСС). ООН-ой дэргэдэхи СССР-эй саг үргэлжын түлөөлэлгэ Ю. А. Гагаринай, В. С. Серегиной саг бусаар наhа бараhантайнь дашарамдуулан гүнзэгы шаналал гашуудалаа мэдүүлhэн олон тоото телеграммануудые, бэшэгүүдые абана.

ООН-ой дэргэдэхи олон орнуудай саг үргэлжын түлөөлэлгэнүүдые толгойлогшод, США-гай ниитын ажал ябуулагшад, юрын американхид гашуудалаа мэдүүлнэ. Шаналал гашуудалаа мэдүүлжэ, Америкын 50 космонавтнууд совет космонавтнуудта бэшэг эльгээгээ.

КАРАКАС, мартын 30. (ТАСС). «Гагаринай саг бусаар наhа бараhан ушар хүн түрэлтэндэ түйлай ехэ гээлтэ болоно» гээд Венесуэлын Замбуулянай эрхэ хуулиин обществын түрүүлэгшэ Виктор Хосе Делассио ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлээ.

«Мүнөөнэй үе сагые Гагаринай үе саг гэжэ нэрлэхэ эрхэтэйбди» гээд «Република» газетэ мэдүүлнэ.

МОНТЕВИДЕО, мартын 30. (ТАСС). Урагвайн коммунистнуудай «Популар» газетэ иигэжэ бэшэнэ: «Юрий Гагаринай саг бусаар наhа бараhан ушар түйлай ехэ хохидол үзүүлээ. Бидэнэр тон дүтынгөө хүниие гээгээбди. Юрий Гагарин арадайнгаа, мүн бүхы хүн түрэлтэнэй сэдьхэл зүрхэндэ хододоо байха» гээд газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Хитадтахи үйлэ хэрэг

Пекиндэ оло мянган хүнэй хабаадалгатай демонстрацинууд хэдэн үдэр удаагуур боложо байhаар. Агитмашинанууд дээрэ громкоговорительнуудые табиhан хунвэйбинүүд «революционно комитедэй» байшангай дэргэдэ, городой талмайнууд болон үйлсэнүүдээр хоёрсэгэнэлдэнэ. Хаа хаанагүй, үдэр hүнигүй зэбсэгтэй солдадууд hүндэлнэ. Гэрнүүдэй хананууд лозунгнуудаар болон дазцы бао гэдэгээр нялалгаатай.

Түрүүшээр тэдээн дээгүүр Мао Цзэ-дун, Линь-Бяо, Маогой hамган Цзян-цин болон Се Фу-чжи гэгшын толгойлдог городтохи шэнэ засагые «хамгаалха» гэhэн тангариг бэшээтэй байгаа. hүүлээрнь хунвэйбинүүд «партида харша шэнэ бүлэгэй» нэрэнүүдые нэрлэжэ эхилээ. Тэдэнэй тоодо Хитадай НОА-гай генеральна штабай начальнигай үялгые дүүргэгшэ Ян Чэн-у, ВВС-эй политкомиссар Юй Ли-цзинь, Пекинэй гарнизоной начальник Фу Чун-би оролсоно. Тиигээд мартын 29-дэ тон томо иероглифуул иигэжэ мэдүүлбэ: «Хитадай НОА-гай генштабые толгойлогшоор Хуан-юн-шэниие табиха тухай түрүүлэгшэ Мао, түрүүлэгшын орлогшо Линь гэгшын сэсэн мэргэн шиидхэбэриие шууд сэхээр дэмжэнэбди».

Харин корреспондентнүүд эдэ үйлэ хэрэгүүдые мартын 24-25-най hүни военачальнигуудтай Мао Цзэ-дунай хэhэн уулзалгатай холбоно. Хунвэйбинүүдэй демонстрацинууд энэ уулзалгын hүүлээр дары эхилhэн юм. Уулзалга дээрэ Линь Бяо «Онсо шухала заабари үгэhэн» гээд Синьхуа мэдээсэнэ. «КНР-эй Госсоведэй премьер Чжоу Энь-лай, «КПК-гай ЦК-гай культурна революциин хэрэгүүдэй талаар бүлэгэй» хүтэлбэрилэгшэ Чэнь-Бо-да, энэ бүлэгэй зүбшэлшэн Кан-Шэн, бүлэгэй хүтэлбэрилэгшын орлогшо Цзян-цин, бүлэгэй гэшүүн Яо-вэнь-юань «удха шанартай үгэ» хэлэhэн гээд мэдээсэгдэhэн байна.

Ян чэн-у, Юй Ли-цзинь ба Фу Чун-би гэгшэдые «хоёр нюуртай контрреволюционернүүд гээшэ» гэжэ Линь Бяо нэрлээ, тэдэнэр ниитын аюулгүйн министр, Пекинэй «революционно комитедэй» түрүүлэгшэ Се Фу-чжи гэгшэдэ эсэргүүгээр бодоhон байна гээд хунвэйбинүүд бэшэнэ. Хунвэйбинүүд Ян чэн-у, Юй Ли-цзинь, Фу Чун-би гэгшэдые «хоёр нюуртай контрреволюционернүүд, баруунай эб таhалагшад» гэжэ нэрлэнэ. «Армида, революционно комитедүүдтэ добтолоо» гэжэ тэдэниие гэмнэнэ.

КНР-эй оборонын министр Линь Бяодо «хододоо үнэн сэхэ байха», тэрэнэй «шэнэ заабаринуудые дүүргэхэ, Мао Цзэ-дунай «эгээл сэсэн мэргэн захиралтануудые» дүүргэхэ гэжэ хунвэйбинүүд лозунгнууд соогоо уряална. Тиихэ зуураа, тэдэнэр «Маогой харан болодо» эсэргүүсэжэ байна гээд урданай гэмнэгдэhэн партийна, гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд болохо Лю Шао-ци, Дэн Сяо-пин, Пэн Чжэнь, Тао Чжу, Тань чжэнь-линь болон олон провинцинуудай партийна, гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдые гэмнэжэ байhаар.

Эдэ хүнүүдые «хархис шугам баримталагшад» гээд нэрлэнэ. Мүнөө эдэ хүнүүдэй нэрэнүүд «КПК-гай ЦК-гай культурна революциин хэрэгүүдэй талаар бүлэгэй» гэшүүд болохо Ван Ли, Му Синь, Гуань Фэн ба Ци Бэнь-юй гэгшэдэй нэрэнүүдтэй зэргэлээд табигдаба. hүүлшынхидынь hүүлэй үедэ баhа гэмнэгдэжэ байhан юм. Эдэнэр «культурна революциин үедэ Лю Шао-ци, мүн тэрэнэй «хара бандада» ородог хүнүүдые эрид шангаар гэмнэhэн байгаа. Харин мүнөө Ван Линь, Му Синь, мүн «культурна революциин хэрэгүүдэй талаар бүлэгэй» эгээн эдэбхитэй бусад хүнүүд Лю-Шао-ци ба тэрэнэй туhамаршадта туhалаа гэжэ гэмнэгдэнэ.

Пекиндэхи харин корреспондентнүүдэй hанамжаар, сэрэгэй элитэ ажал ябуулагшадые, культурна революциин hаяын хүтэлбэрилэгшэдые гэмнэжэ ороhон шэнэ ябуулга хадаа политическэ байдалай хурсадаhан тухай гэршэлнэ. Хитадай мүнөөнэй хүтэлбэридэ, тэрэ тоодо Хитадай армида, арсалдаанай гараhые тодорхойлно.

(ТАСС), мартын 30.

ЖЭЛДЭЭ ХОЁР АВТОМАШИНА

Польшын Лодзи хотодо пенсидэ гараhан хүгшэн эхэнэр ажаhуудаг. Нөөсэлгын кассын тэрэнэй книжкэ автомашина шүүлгэдэ хабаадана. Тиигээд энэ хүгшэн хахад жэл болоод лэ нэгэ автомашина шүүжэрхидэг болонхой. Хоёр жэлэй саада тээ «Застава» шүүгээд, аша басагандаа бэлэглээ hэн. Удаань «Вартбург» шүүжэ, аша хүбүүндээ үгөө. Жэлэй саада тээ «Варшава» гэдэг автомашина абаад, мүн дахин «Трабантые» шүүжэрхибэ.

Хоёр жэл соо дүрбэн автомашина шүүhэн энэ хүгшэн hүүлэй hүүлдэ автомашина абаhамни хүрөө гэжэ мэдүүлээд, нөөсэлгынгөө книжкэ барижа байхаяа болюулжархиба...

(«Сельская жизнь» газетэhээ).

САГАЙ У...

Улаан-Үдын ... мэдээсэhэнэй ёhоор, ... публика доторнай ... тэй байха, Ахын, Т... гуудта багахан саh... руун хойноhоо hу... ха. Байгал шадар ... аймагуудта 1—6, ... та 8—18 градус ... Улаан-Үдэдэ hүн... дус хүйтэн, үдэртө ... дулаан байхаар хү...

Апрелиин 3, 4... бүрхэгшэг байха. ... нуудта ойро зуур... ха. Хойто аймагууд... нютагуудта 5—10 ... байхаар багсаагд...

Редактор Ц. Ц. ЦИБ...

Манай адрес, телефо...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редакт... приёмная — 54 93, зам редактора — 68 08, зам ре... 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам ответ. секр... отделы: партийной жизни — 60 91, сельского хозяйс... 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промыш... строительства — 61-35, советского строительства и б... культуры и школ — 60 21, писем и рабселькоров — ... формации — 34 05, общественная приёмная — 56-6... бюро — 57 63, фотолаборатория — 33 61.

Гор Улан Удэ типография Управления по печ... вете Министров БурАССР.

Н-01311.